

T.C.

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**SPOR BİLİMLERİ FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN AKADEMİK
VE SPORCU ÖZ-YETERLİĞİNDE ALGILANAN PSİKOLOJİK
SERMAYENİN ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ebru ALİMOĞLU BAYKAL

Danışman: Doç. Dr. Ömer Faruk YAZICI

TOKAT-2024

ETİK BEYANI

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre Doç. Dr. Ömer Faruk YAZICI danışmanlığında hazırlamış olduğum “Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Akademik ve Sporcu Öz-Yeterliğinde Algılanan Psikolojik Sermayenin Etkisi” adlı Yüksek Lisans tezinin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

Ebru ALİMOĞLU BAYKAL

Eylül / 2024

**SPOR BİLİMLERİ FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN AKADEMİK
VE SPORCU ÖZ-YETERLİĞİNDE ALGILANAN PSİKOLOJİK
SERMAYENİN ETKİSİ**

TEŞEKKÜR

Başta bu çalışmanın yürütülmesi olmakla birlikte eğitimim boyunca desteğini hiçbir zaman esirgemeyen, zorlandığım ve duraksadığım zamanlarda bilgi birikimi ile yolumu aydınlatan ve bana her daim güvenen bütün tecrübelerini benimle paylaşan her zaman yol gösteren kıymetli danışmanım Doç. Dr. Ömer Faruk YAZICI 'ya sonsuz teşekkür ederim. Ayrıca bu çalışmamın yürütülmesinde bana yardımcı olan kardeşim Havva ALİMOĞLU' na çalışma sürecimde yaşadığım yıpratıcı anlarda bana gücümü ve hedeflerimi hatırlatan değerli Sibel AKSU GÜNGÖR' e ve annem Remziye KILIÇ' a teşekkür ederim.

Ebru ALİMOĞLU BAYKAL

Tokat, 2024

İTHAF (ADAMA)

Bu tez kıymetli kızım Almıla Vera BAYKAL'a ithafen hazırlanmıştır.

ÖZET

SPOR BİLİMLERİ FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN AKADEMİK VE SPORCU ÖZ-YETERLİĞİNDE ALGILANAN PSİKOLOJİK SERMAYENİN ETKİSİ

Ebru ALİMOĞLU BAYKAL

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ömer Faruk YAZICI

Yüksek Lisans/ Ağustos 2024, 80 Sayfa

Bu araştırma spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin akademik ve sporcu öz-yeterliğinde algılanan psikolojik sermayenin etkisinin incelenmesi ve bazı değişkenler ile olan ilişkilerinin ortaya konulması amacıyla yapılmıştır. Araştırmada nicel yaklaşımın genel tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırma grubunu 2023-2024 eğitim öğretim yılında spor bilimleri fakültesinde öğrenim gören 326' sı kadın, 509' u erkek olmak üzere toplam 750 spor bilimleri fakültesi öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada kişisel bilgi formunun yanında, "Sporcu Öz-Yeterliği Ölçeği" (SÖYÖ), "Psikolojik Sermaye Algıları Ölçeği" (PSAÖ) ve "Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği" (AÖYÖ) kullanılmıştır. Verilerin analizi için, T-testi, ANOVA, Pearson korelasyon ve Regresyon analizi yöntemleri kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre kadınların psikolojik yeterlik, öz yeterlik ve akademik öz yeterlik düzeyleri daha yüksektir. SÖYÖ, PSAÖ ve AÖYÖ puanları lisanslı olan ve bireysel sporlarla ilgilenen katılımcıların lehine anlamlı bulunmuştur. Spor yapma yılı fazla olanların ve gelir durumu yüksek olanların da SÖYÖ, PSAÖ ve AÖYÖ puanlarının yüksek olduğu görülmüştür. Sonuç olarak, SÖYÖ, PSAÖ ve AÖYÖ arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı ilişkilerin olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, diğer bir önemli sonuç ise sporcu öz-yeterliğini yordamada algılanan psikolojik sermayenin (%76), akademik öz yeterliği yordamada ise (%78) önemli bir rolünün olduğudur.

Anahtar Kelimeler: Akademik Öz-Yeterlik, Sporcu Öz-Yeterlik ve Psikolojik Sermaye Algıları

ABSTRACT

THE EFFECT OF PERCEIVED PSYCHOLOGICAL CAPITAL ON THE ACADEMIC AND ATHLETE SELF-EFFICACY OF STUDENTS OF THE FACULTY OF SPORTS SCIENCES

Ebru ALİMOĞLU BAYKAL

Tokat Gaziosmanpaşa University

Department of Physical Education and Sports

Thesis Advisor: Assoc. Prof. Ömer Faruk YAZICI

Master's Degree / August 2024, 80 Page

This research aimed to examine the effect of perceived psychological capital on academic and athletic self-efficacy among students of the Faculty of Sports Sciences, and to establish relationships with various variables. The study employed a quantitative approach using a general survey method. The research sample consisted of 750 students enrolled in the Faculty of Sports Sciences during the 2023-2024 academic year, comprising 326 females and 509 males. In addition to a demographic information form, the study utilized the "Athletic Self-Efficacy Scale" (ASES), the "Psychological Capital Perception Scale" (PCPS), and the "Academic Self-Efficacy Scale" (ASES). Data analysis included T-tests, ANOVA, Pearson correlation and Regression analysis methods. According to the research findings, females exhibited higher levels of psychological competence, self-efficacy, and academic self-efficacy. ASES, PCPS, and ASES scores were found to be significantly higher in participants engaged in licensed and individual sports. Moreover, those who had more years of sports participation and higher income levels also showed higher ASES, PCPS, and ASES scores. In conclusion, the study identified significantly positive relationships among ASES, PCPS and ASES. Importantly, perceived psychological capital was found to play a significant role in predicting athletic self-efficacy (76%) and academic self-efficacy (78%).

Keywords: Academic Self-Efficacy, Athletic Self-Efficacy, Psychological Capital Perceptions

İÇİNDEKİLER

ETİK BEYANI	i
JÜRİ ONAYI	ii
TEŞEKKÜR	iii
İTHAF (ADAMA)	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ	ix
KISALTMALAR VE SİMGELER LİSTESİ	x
1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER	6
2.1. Öz Yeterlik	6
2.1.1. Öz Yeterlik İnancının Kaynakları	6
2.1.2. Öz Yeterlik İnancının Etkileri	8
2.1.3. Öğretme- Öğrenme Süreci ve Öz Yeterlik İnancı	10
2.1.4. Öz Yeterliğin Süreçleri	11
2.1.4.1. Motivasyonel Süreç.....	11
2.1.4.2. Bilişsel Süreç.....	11
2.1.4.3. Seçimsel Süreç	12
2.1.4.4. Duyuşsal Süreç.....	12
2.2. Akademik Öz Yeterlik	13
2.2.1. Akademik Öz Yeterlik Boyutları.....	15
2.2.1.1. Teknik Boyut.....	15
2.2.1.2. Sosyal Boyut	15
2.2.1.3. Bilişsel Boyut.....	15
2.3. Sporcu Öz Yeterliği.....	16
2.3.1. Sportif Öz Yeterlik	17
2.3.2. Başarı ve Öz Yeterlik	18
2.4. Psikolojik Sermaye Kavramı.....	19
2.4.1. Psikolojik Sermaye	19
2.4.2. Psikolojik Sermayenin Boyutları.....	20
2.4.2.1. Öz Yeterlik.....	20
2.4.2.2. Umut.....	21

2.4.2.3. İyimserlik	22
2.4.2.4. Dayanıklılık.....	22
2.4.2.5. Risk Odaklı Stratejiler.....	22
2.4.2.6. Varlık Odaklı Stratejiler.....	23
2.4.2.7. Süreç Odaklı Stratejiler.....	23
2.4.3. Psikolojik Sermaye Türleri.....	23
2.4.3.1. Beşeri Sermaye	23
2.4.3.2. Sosyal Sermaye	23
2.4.3.3. Entelektüel Sermaye	24
2.4.3.4. Kültürel Sermaye	24
2.4.4. Psikolojik Sermaye Özellikleri.....	24
2.4.5. Psikolojik Sermaye Önemi ve Faydaları	25
3. MATERYAL VE YÖNTEM.....	26
3.1. Araştırmanın Modeli	26
3.2. Araştırma Grubu.....	26
3.3. Veri Toplama Araçları	28
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	28
3.3.2. Sporcu Öz Yeterliği Ölçeği (SÖYÖ).....	28
3.3.3. Psikolojik Sermaye Algıları Ölçeği (PSAÖ).....	28
3.3.4. Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği (AÖYÖ)	29
3.4. Veri Toplama Süreci	29
3.5. Verilerin Analizi.....	30
4. BULGULAR.....	31
5. TARTIŞMA.....	37
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	47
6.1. SONUÇ	47
6.2. ÖNERİLER	49
KAYNAKÇA.....	53
ÖZGEÇMİŞ	69

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1 Katılımcılara Ait Demografik Bilgilerin Dağılımı	27
Tablo 2. Ölçek Puan Dağılımları	31
Tablo 3. Ölçek Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları	31
Tablo 4. Ölçek Puanlarının Lisans Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları	32
Tablo 5. Ölçek Puanlarının Spor Türü Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları	32
Tablo 6. Ölçek Puanlarının Bölüm Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları	33
Tablo 7. Ölçek Puanlarının Sınıf Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları.....	33
Tablo 8. Ölçek Puanlarının Spor Yılı Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları.....	34
Tablo 9. Ölçek Puanlarının Gelir Durumuna Göre ANOVA Testi Sonuçları	34
Tablo 10. Ölçek Puanları Arasındaki Korelasyon Sonuçları	35
Tablo 11. PSAÖ ve SÖYÖ arasındaki basit doğrusal regresyon analizi sonuçları	35
Tablo 12. PSAÖ ve AÖYÖ arasındaki basit doğrusal regresyon analizi sonuçları.....	36

KISALTMALAR VE SİMGELER LİSTESİ

TOGÜ	: Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
CÜ	: Cumhuriyet Üniversitesi
GÜ	: Gelişim Üniversitesi
SÖYÖ	: Sporcu Öz Yeterlik Ölçeği
PSAÖ	: Psikolojik Sermaye Algıları Ölçeği
AÖYÖ	: Akademik Öz Yeterlik Ölçeği
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences
ANOVA	: Varyans Analizi

1. GİRİŞ

Psikolojik faktörlerin insan hayatındaki önemi yadsınamaz. Psikolojik faktörler, kişilerin yaşamlarını anlamlandırma, zorluklarla başa çıkma ve genel olarak iyi olma halini sürdürme süreçlerinde kritik rol oynar. Psikoloji, kişilerin düşünce, duygu ve davranışlarını bilimsel bir yaklaşımla inceleyen bir disiplindir. 19. yüzyılın sonlarına doğru Wilhelm Wundt tarafından laboratuvar ortamında deneysel yöntemlerle temellendirilen psikoloji, zaman içinde bilişsel, davranışsal, gelişimsel ve sosyal gibi birçok alt boyuta ayrılmıştır (Wundt,1912). Bu geniş disiplin, bireylerin içsel dinamiklerini ve çevresel etmenlerle olan ilişkilerinin anlamak için çeşitli teorik ve deneye dayalı yöntemler sunmaktadır (Myers ve Dewall, 2015).

Psikolojinin çalışma alanlarında son yıllarda ortaya çıkan psikolojik sermaye kavramı kişilerin ve grupların potansiyellerini ve yeteneklerini geliştirme yollarına odaklanan bir alandır. Kişilerin içsel kaynaklarını ve yeteneklerini anlamada önemli bir role sahiptir. Psikolojik sermaye, Luthans ve ark., (2007) tarafından geliştirilen bir kavramdır ve dört ana bileşenden oluşur: öz yeterlik, iyimserlik, umut ve psikolojik dayanıklılık. Bu bileşenler, kişilerin zorluklarla başa çıkma ve hedeflerine ulaşma kapasitesini artıran önemli içsel kaynaklardır. Psikolojik sermaye somut olarak para gibi düşünüldüğünde; nasıl ki maddi sermaye kişilerin ekonomik hedeflerine ulaşmalarını sağlıyorsa, psikolojik sermaye de kişilerin kişisel ve profesyonel hedeflerine ulaşmalarına yardımcı olur.

Psikolojik sermaye, kişilerin psikolojik kaynaklarını ve potansiyellerini sistematik bir biçimde değerlendirerek, kişisel ve profesyonel yaşamlarında daha verimli ve başarılı olmalarını hedefler. Bu bağlamda psikolojik sermaye kavramı, kişilerin duygusal ve

bilişsel kaynaklarını mobilize etme ve yönetme yetilerini artırarak, onların sosyal ve iş yaşamlarında daha etkili ve tatmin edici bir performans sergilemelerine olanak tanır (Avey ve ark., 2010) ve bireyin gelişiminde meydana gelen pozitif psikoloji durumudur (Luthans ve ark., 2007a).

Pozitif psikoloji durumu kişinin psikolojik olarak olumlu yönde ilerleyişini tanımlar (Luthans ve ark., 2007b; Atila ve Dönmez 2022). Psikolojik sermayenin temel aldığı başlıklardan biri de durumsallıktır. Durumsallık; psikolojik sermayenin uzun süreli davranış ve performans üzerinde etkileri olabileceği fikrini ortaya çıkarabilir (Luthans ve ark., 2008). Buradan yola çıkarak bir bakış açısı oluşturulursa psikolojik sermaye genetik ve daimi olan özellikleri değil, tecrübe ve eğitim ile ilerletilebilen özellikleri öne çıkarır. Psikolojik sermaye aniden değişebilen özellikler ile değişmeyen özelliklerin arasında bulunmaktadır (Walumbwa ve ark., 2011). Bu durum ile öne çıkan psikolojik sermaye boyutu olan öz yeterlik ele alınabilir.

Gardner ve Pierce (1998) öz-yeterliği, bireylerin üstlenmiş olduğu görevleri en iyi şekilde yapabilmesi ve hedeflerine ulaşabilmesi hususunda kendisine olan güveni olarak tanımlamaktadır. Akademik öz yeterlik; bireyin akademik olarak yetilerini, istenilen seviyede ve istenilen şekilde yapabileceğine olan güvenini tanımlar (Gore, 2006). Bir başka tanım da ise akademik öz yeterlik, bireylerin akademik işlevlerini istenilen seviyeye çıkarabilmeye olan güvenidir (Millburg, 2009). Öz yeterlik bireylerin bireysel olarak başarılı oldukları durumlar ile başarılı olunmayan durumlarda ortaya koydukları düzeltme sonucunu etkilemektedir (Bong, 2004). Bununla birlikte akademik öz yeterliğin bireylerin hayatında en çok etkili olduğu ve etkilendiği dönemin eğitim dönemi olduğu söylenebilir. Öğrencilerin öğrenim hayatları boyunca karşılaştıkları bir takım problemlere

bağlı olarak akademik öz-yeterlik ve sporcu öz-yeterliklerinin olumsuz etkilendiği düşünülmektedir.

Akademik öz-yeterlik düzeyleri yüksek olan öğrenciler meydana gelen olumsuz olaylarla baş ederler (Millburg, 2009). Öğrenciler bilgi birikimleri kadar başarı elde ederler ve başarı düzeylerine bağlı olarak öz yeterlik düzeylerinde artış olur. Birden fazla konu hakkında bilgi sahibi olmak akademik öz-yeterlik düzeylerinde artış sağlar. Akademik öz-yeterliği yüksek olan öğrenciler diğer öğrencilere kıyasla daha güçlü bir bünyeye sahiptirler ve hedefleri için pes etmeden çalışıp emek verirler. Akademik öz yeterlik seviyeleri düşük olan öğrenciler ise başarısızlık düzeyleri yüksek olduğu için eğitim ve öğretim hayatından uzaklaşırlar (Bandura, 1997). (Gore, 2006) çalışmasında, öz yeterlik düzeyinin üniversite öğrencilerinin akademik seviyelerinde önemli düzeyde bir etkiye sahip olduğunu dile getirmiştir. Buna bağlı olarak akademik öz yeterlik düzeyinin yüksek olmasının sadece bilimsel yetilerde değil sporcu bireylerde teknik alanda da etkili olabileceği söylenebilir (Koçak, 2014). Psikolojik faktörler sporda yüksek performansı ve başarıyı etkileyen temel bileşenler olarak öne çıkmaktadır. Dolayısıyla her spor disiplninde başarıya giden yolculukta fiziksel ve fizyolojik unsurların yanı sıra psikolojik faktörlerin de önemli bir rol oynadığı tespit edilmiştir (Koçak, 2014).

Psikolojik faktörlerin sporda performans üzerindeki etkisini ortaya koyan çalışmalar oldukça fazladır (Guillen ve Sanchez, 2009; Martens ve ark., 1990). Sporda hedefler, performans ve başarı; algı, tutum, beklenti, kaygı, stres, motivasyon, özgüven, öz yeterlik gibi psikolojik faktörlerden etkilenmektedir. Önemli kavramlardan biri de öz yeterlik inancıdır. Öz yeterlik alan, görev veya genel öz yeterlik ile ilgili olarak değerlendirilmiş ve bu konularda kapsamlı araştırmalar yapılmıştır. Aynı zamanda sporda ve sporcularda öz yeterlik konusunun farklı ilişkisel durumlarda da içselleştirildiği

görülmektedir (Koçak, 2020). Bu araştırmanın içeriğini oluşturan sporcu öz yeterliği kavramı Bandura'nın Öz Yeterlik Kuramına dayanmaktadır.

Sporda öz-yeterlik inancı, hedef davranışın başarı düzeyini etkilemektedir. Böylece sporcular öz yeterliklerine göre hedefler koyar ve izleyecekleri yol haritalarını belirlerler. Hedeflerinin altında kaldıklarında ise performanslarını memnuniyetsizlikle değerlendirirler. Bu memnuniyetsizliğin daha fazla çaba için teşvik edici mi yoksa caydırıcı mı olduğu da etkilenir. Bir dereceye kadar sporcunun öz yeterliğine ve başarıya ulaşmadaki tutarsızlık derecesine bağlıdır (Feltz ve ark., 2008). Öz yeterlik inancı yüksek olan kişiler çaba düzeylerini artırır ve kişisel hedefleri ve hedefleri arasındaki olumsuz uyumsuzluklar karşısında kararlı dururlar, kendilerinden şüphe duyanlar ise çabuk pes ederler (Bandura, 1997). Bu açıdan gözlemlendiğinde sporcunun görevlerini tamamlayabilmesi öz-yeterlik seviyesinin değerlendirilmesi açısından ciddi bir önem taşımaktadır (Koçak, 2014).

Spor bilimleri fakültelerinde öğrenim gören öğrencilerden bir kısmının sporcu kimliğinin baskın olduğu bir kısmının da sadece öğrenci kimliğinin baskın olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla bu durum bazı öğrencilerde akademik öz-yeterliğin daha etkili, bazı öğrencilerde ise sporcu öz-yeterliğin daha etkili olmasına neden olmaktadır. Bu durumda birbirini hem akademik hem sportif performans olarak tamamlayan bu iki önemli unsurdan birisinin zaman zaman geri plana atıldığı görülmektedir. Oysa spor bilimleri fakülteleri öğrencilerinde sporcu ve akademik öz-yeterliğin benzer oranlarda bulunması beklenmektedir. Bu durum mevcut araştırmanın temel problemini oluşturmaktadır.

Yapılan araştırmalar incelendiğinde, üniversite öğrencilerinin akademik öz-yeterlik inanç düzeylerinin akademik başarı düzeylerini artırdığı pek çok çalışmada

ortaya çıkmıştır (Bandura 1997; Pajares 1996; Schunk 1982). Benzer şekilde Millburg (2009) akademik öz yeterlik ve akademik başarı arasında önemli bir bağ olduğunu ifade etmiştir.

Bu bilgilerden yola çıkarak bu araştırmanın temel amacı, spor bilimleri fakültelerinde öğrenim gören öğrencilerin akademik öz yeterlik, sporcu öz-yeterlik ve literatürde yeni sayılabilecek bir kavram olarak; akademik ve sporcu öz yeterlik kavramlarının bir arada sürdürülebilmesi için gerekli olduğu düşünülen psikolojik sermaye kavramının öğrencilerdeki düzeylerini belirlemenin önemini ortaya koymaktır.

Yapılan literatür taraması sonucunda üniversite öğrencilerinde akademik öz yeterliği ile ilgili çalışmalar mevcut olsa da sporcu öz yeterliği ve psikolojik sermayenin ele alındığı bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu bakımdan spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin psikolojik sermaye algılarının akademik ve sporcu öz-yeterlik üzerindeki etkisinin incelemesi ile ortaya çıkarılacak sonuçların literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bununla beraber araştırmanın üniversite öğrencilerinin bakış açlarına yenilik getirerek akademik ve spor hayatlarında farkındalık geliştireceği kanısı oluşmuştur.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Öz Yeterlik

Öz yeterlik kişinin yaşayabileceği olumsuz durumlara karşı kendine olan güvendir. Kişinin bir olaya verdiği tepkinin olayın sonunda oluşacak durumla alakası varken, kişinin öz yeterliğe yüklediği anlam kişinin tamamen kendisiyle alakalıdır. Öz yeterlik bu açıdan kişinin kendi hayatı üstünde aktif ve kontrol edilebilir sonuçlara sahip olduğunu hissettirir. Buna bağlı olarak kişinin yaşamına ve yakınlarına karşı hareketlerini kontrol edebilme durumu ile uyumunu ortaya çıkarmaktır (Bandura, 1997).

Öz yeterlik; kişinin yaşamında meydana gelebilecek olaylara karşı kendi öz yetisini kapsar. Öz yeterlik inancının kişinin olumsuz veya olumlu seçimlerine etki ettiği, bununla beraber kişinin karşısına çıkabilecek olumsuz bir durumun çözümlenmesi için ayarlanabilir bir düşünce ortaya çıkarmasını sağlar (Alabay, 2006).

Bir kişinin öz yeterlik bakış açısını dört neden oluşturur. Bunlar;

- 1) Kişisel tecrübeleri,
- 2) Farklı kişilerin deneyimleri,
- 3) Sözselsel tavsiyeler (kişinin yaşadığı durumla alakalı farklı kişilerden aldığı düşüncelerdir),
- 4) Kişinin duyuşsal (kişinin duyguları ile hareket ederek meydana getirdiği davranışlar) ve psikolojik durumunu kapsar (Aşkar ve Umar, 2001).

2.1.1. Öz Yeterlik İnancının Kaynakları

Öz yeterlik inancı, kişilerin kendilerine verilen görevleri başarıyla gerçekleştirme konusundaki kendi becerilerine olan inancını tanımlar. İfade edilen bu kavram, eğitim

öğretimde önemli bir yere sahiptir ve akademik başarıyı, motivasyonu ve genel eğitim süreçlerine büyük ölçüde destek sağlar. Öz yeterlik inancının kaynaklarını ve bu inancın gelişimini anlamak, eğitimde elde edilen başarı düzeyini artırmak için çok önemli bir konuma sahiptir. Ulusal ve uluslararası literatürde öz yeterlik inancının kaynaklarını ele alan araştırmalar mevcuttur. Bandura'nın sosyal bilişsel teorisi, öz yeterlik inancının dört ana kaynağını tanımlar; yaşantısal başarı (mastery experience), dolaylı deneyimler (vicarious experience), sosyal ikna (social persuasion) ve fizyolojik ve duygusal durumlar (physiological and emotional states) (Bandura, 1997). Bu kaynaklar, kişilerin kendi yeteneklerine olan inançlarını şekillendirir ve bu inançların güçlenmesinde önemli katkıları vardır (Usher ve Pajares, 2008).

Yaşantısal başarı; bireyin geçmişteki başarıları ve deneyimleri ile ilgilidir. Bu başarılar, bireyin belirli bir görevi başarıyla tamamlayabileceğine olan inancını pekiştirir. Yaşantısal başarının, özellikle akademik başarı üzerinde güçlü bir etkisi olduğunu tespit etmiştir. Başarı ile sonuçlanan deneyimler, bireylerin gelecekte benzer görevlerde başarılı olabileceklerine olan inançlarını yükseltir (Lundberg ve ark., 2008).

Dolaylı deneyimler; bireylerin başkalarının başarılarını gözlemlemeleri yoluyla öz yeterlik inançlarını geliştirmelerine yardımcı olur. Özellikle model alınan kişilerin başarıları, gözlemcilerin kendi yeteneklerine olan inançlarını artırabilir. Bu tür deneyimlerin, özellikle ortaokul öğrencilerinin bilim derslerindeki öz yeterlik inançlarını nasıl şekillendirdiğini araştırmış ve önemli bulgulara ulaşmıştır (Britner ve Pajares, 2006).

Sosyal ikna; bireylerin kabiliyetlerine olan inançlarını güçlendirmek için kullanılan sözlü geri bildirimler ve teşviklerdir. Ancak bu kaynağın etkili olabilmesi için

geri bildirimin samimi ve destekleyici olması gerekir. Sosyal ikna, özellikle zorluklarla karşılaşıldığında bireyin kendine olan inancını sürdürebilmesini sağlar (Bandura, 1997; Usher ve Pajares, 2008).

Fizyolojik ve duygusal durumlar; bireylerin kendilerine verilen belirli bir görevi yerine getirirken hissettikleri fizyolojik ve duygusal durumlar da öz yeterlik inançlarını etkiler. Örneğin, yüksek düzeyde stres veya anksiyete, bireyin kendine olan inancını azaltabilir. Bu sebeple, duygusal düzenleme stratejileri ve stres yönetimi, öz yeterlik inancının güçlendirilmesinde önemli bir yere sahiptir (Cassidy ve Eachus, 2002).

2.1.2. Öz Yeterlik İnancının Etkileri

Akademik alanda yapılan çalışmalar, öz yeterlik inancının, öğrencilerin ve öğretmenlerin performanslarını, motivasyonlarını ve genel olarak eğitim süreçlerine katılımlarını etkilediğini göstermektedir. Bu bölümde, öz yeterlik inancının etkilerini ele alan akademik çalışmalara yer verilmiştir.

Öğrencilerin akademik başarıları üzerindeki etkileri ile ilgili Güzel (2017) tarafından yapılan bir araştırmada, lise öğrencilerinin akademik öz yeterlik inanç düzeyleri incelenmiştir. Araştırmada, öğrencilerin akademik öz yeterlik inançlarının düşük düzeyde olduğu ve bu inancın öğrencilerin internet kullanımı ile anlamlı bir ilişki gösterdiği tespit edilmiştir. Günlük 2-3 saat internet kullanan öğrencilerin, akademik öz yeterlik inançlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu durum, öğrencilerin kendilerini akademik olarak daha yeterli görmelerine katkıda bulunmuştur.

Ekici (2006) tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada, meslek lisesi öğretmenlerinin öz yeterlik inançlarını incelenmiştir. Araştırma, öğretmenlerin mesleki deneyimlerinin ve aldıkları eğitimlerin, öz yeterlik inançlarını önemli ölçüde etkilediğini

ortaya koymuştur. Özellikle, hizmet içi eğitim programlarına katılan öğretmenlerin öz yeterlik inançlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu, mesleki gelişim programlarının öğretmenlerin öz yeterlik inançlarını artırmada önemli bir rol oynadığını göstermektedir.

Yüksek akademik öz yeterlik inancına sahip öğrencilerin, öğrenme stratejilerini daha etkili kullandıkları ve daha yüksek akademik performans sergiledikleri bilinmektedir. Ayrıca, bu öğrencilerin sınav kaygılarını daha iyi yönetebilirler ve akademik motivasyonları daha yüksektir (Bandura, 1994).

Meslek lisesi ğrencilerinin öz yeterlik inançları üzerine yapılan bir çalışma, bu inancın öğrencilerin mesleki eğitim süreçlerindeki başarılarını etkilediğini göstermiştir. Araştırmada, mesleki eğitimde başarılı olan öğrencilerin, öz yeterlik inançlarının da yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu, öğrencilerin mesleki eğitimdeki başarılarının, onların öz yeterlik inançları ile doğrudan ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır (Grlen, 2011).

Meng ve Zhang (2023) tarafından yapılan bir araştırma da, akademik öz yeterlik inancının akademik başarı üzerindeki doğrudan ve dolaylı etkileri araştırmıştır. Araştırma, yüksek akademik öz yeterlik inancına sahip öğrencilerin, derslerine daha fazla katılım gösterdiklerini ve bu katılımın akademik başarılarını artırdığını tespit etmiştir.

Pekrun ve ark., (2006), kontrol-değer teorisi çerçevesinde akademik öz yeterlik, öğrenmeyle ilgili duygular ve metabilişsel öğrenme stratejileri arasındaki ilişkileri incelemişlerdir. Yüksek z yeterlik inancına sahip öğrencilerin, zorlu durumlarla

karşılaştıklarında daha fazla çaba gösterdikleri ve daha derin öğrenme stratejileri kullandıkları belirlenmiştir.

2.1.3. Öğretme- Öğrenme Süreci ve Öz Yeterlik İnancı

Öğretme-öğrenme süreci, eğitimde kullanılan yöntem ve tekniklerin yanı sıra, öğretmenlerin ve öğrencilerin rollerini, iletişim biçimlerini ve etkileşimlerini içerir. Bu süreçte öğretmenler, bilgiyi öğrencilere aktarmak için çeşitli öğretim stratejileri kullanır. Etkili bir öğretme-öğrenme süreci, öğrencilerin aktif katılımını, eleştirel düşünme becerilerini ve problem çözme yeteneklerini geliştirmeyi hedefler (Şahin, 2009). Eğitimde başarı, büyük ölçüde bu süreçlerin ne kadar etkili yönetildiğine bağlıdır.

Öz yeterlik inancı, öğretmenlerin mesleki performansları üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Bu inanç, öğretmenlerin kendi yeterliliklerine olan güvenlerini ifade eder ve bu güven öğretmenlerin eğitim sürecine yönelik tutumlarını ve davranışlarını şekillendirir (Tschannen-Moran ve Hoy, 2001). Öğretmenlerin öz yeterlik inançları yüksek olduğunda, öğrencilere daha etkili rehberlik edebilir, sınıf yönetimini daha iyi sağlayabilir ve öğrencilerin akademik başarılarını artırabilirler (Goddard ve ark., 2000).

Yapılan akademik çalışmalar, öğretmenlerin öz yeterlik inançlarının çeşitli faktörlerden etkilendiğini göstermektedir. Bu faktörler arasında öğretmenlerin mesleki deneyimleri, eğitim seviyeleri ve aldıkları eğitim programlar yer alır (Çapa ve ark., 2005). Örneğin, mesleki deneyimi fazla olan öğretmenlerin öz yeterlik inançlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca, hizmet içi eğitim programlarının öğretmenlerin öz yeterlik inançlarını artırmada etkili olduğu görülmüştür (Guskey, 2002).

Bu doğrultuda öğretme-öğrenme süreci ve öz yeterlik inancı, eğitimde başarıyı etkileyen kritik unsurlardır. Bu kavramların anlaşılması ve geliştirilmesi, hem

öğretmenlerin mesleki gelişimlerine hem de öğrencilerin akademik başarılarına önemli katkılar sağlayacaktır. Öz yeterlik inancı, eğitimde hem öğrenciler hem de öğretmenler için kritik bir öneme sahiptir. Bu inancın geliştirilmesi, eğitim süreçlerinin verimliliğini artırabilir ve bireylerin akademik ve mesleki başarılarını yükseltebilir. Öz yeterlik inancının güçlendirilmesine yönelik programlar ve destekleyici ortamlar oluşturulması, eğitimde başarıyı artırmak için stratejik bir yaklaşımdır (Guskey, 2002).

2.1.4. Öz Yeterliğin Süreçleri

Öz yeterlik, kişilerin kendi beceri seviyelerine bağlı güvenleri şeklinde açıklanır. Öz yeterliğin dört ana unsuru bulunmaktadır. Bunlar; motivasyonel süreç, bilişsel süreç, seçim süreç ve duygusal sürecidir. Bu dönemler yaşanması çok imkânsız olan durumlar dışında birbirleri ile beraber hareket eder (Bandura, 1994).

2.1.4.1. Motivasyonel Süreç

Öz yeterlik hedefe yoğunlaşmanın psiko-sosyal sürecinde önemli etkilerde bulunur. Kişiler, hedefe yoğunlaşmayı bilişsel karar olarak ortaya koyar, kendilerinin daha hızlı hedefe yoğunlaşmalarını sağlarlar, ileri görüşlülük düzeylerine bağlı olarak daha önceden bilinçli bir şekilde yaptığı davranışlara kılavuzluk yaparlar. Bireysel olarak bir işi başarabilme seviyelerini oluşturur. Kendilerine bir hedef belirlerler ve belirlenen hedefe uygun şekilde planlama yaparlar. Öz yeterlik, hedefe yoğunlaşmaya katkı sağlamaktadır (Bandura, 1994).

2.1.4.2. Bilişsel Süreç

Düşünce, bir etkinliğin yaşama geçmesi esnasında en baştaki süreçtir. Kişilerin öz yeterlikleri, programladıkları ve önceden düşündükleri planların farklılıklarıyla etkileşim halindedir. Daha yüksek düzeyde öz yeterlik seviyesindeki kişiler güdülemede olumlu sonuç ortaya çıkaracak düşünceleri planlarlar. Daha alt sınırlarda öz yeterliğe sahip olan

kişiler ise negatif düşüncelere sahip olur ve birden fazla şeyin kötü gideceği düşüncesi üzerinde dururlar (Bandura, 1997).

2.1.4.3. Seçimsel Süreç

Kişilerin yaptığı tercihler sonucunda var olan çevrenin ürünüdür. Bundan dolayı öz yeterlik inancı kişinin seçtiği çevresi ile birlikte faaliyetlerine etki ederek yaşamına yön vermektedir. Kişiler aldıkları kararlarıyla çok farklı yetkinlikler, ilgi duyma ve toplumsal faaliyetler yaparak hayatı deneyimleyerek tecrübe edinirler. Kişinin kararına, olaylar karşısındaki tutumuna etki eden herhangi bir etmen bireysel gelişim yönelimine önemli anlamda etki etme durumunu ortaya koymaktadır. Kişisel becerilerine uygun faaliyetleri belirlerler. Kişiler karar verdikleri ve ortaya koydukları tercihler ile birbirinden çok farklı beceriler, ilgi durumunu içeren bağlantılar kurarlar (Bandura, 1997).

2.1.4.4. Duyuşsal Süreç

Kişinin becerileri ile inandığı değerler, motivasyon düzeylerine bağlı olarak zor olan sonuçlar içerisinde mutsuzluk ve depresif hislerini de etkilemektedir. Algılanan öz yeterlik seviyesi kaygı, korku ve üzüntüye sebep olan olayların kontrolünde hayati bir önem taşır. Öz yeterlik seviyelerine bakarak öz yeterliği alt seviyedeki kişiler yüksek düzeyde anksiyeteye ve psikolojik duygu bozukluğuna sahip olurlar ve bulundukları toplumda olumsuz bir bakış açısı geliştirirler. Ortaya çıkan olaylarda işlev seviyelerini ve kendilerini değersizleştirirler (Bandura, 1994).

Bireylerin öz yeterlik düzeyleri, meydana gelebilecek olumsuzluklar karşısında üzüntü ile birlikte anksiyete seviyelerini etkiler. Anksiyete seviyelerinin ve durumlarının kontrolünü yapabileceğini düşünen kişiler, olumsuzluk hissetmezler. Ancak, kendini yeterli seviyede başarılı görmeyen bireyler, bu tür sorunlar ile karşılaşmaları sonucunda

yüksek seviyede anksiyete'ye sahip olurlar. Kişiler problemlerini çözebilecek yetide bulunup olumlu durumlarını düşünmektense daha çok kendi başarısızlıklarına odaklanırlar, çevresindeki birden fazla etmeni olumsuz öge şeklinde belirler ve bunlarla beraber yaşanan olayları çok abartırlar. Öz yeterlik, bireylerin faaliyetlere olumlu etki etme düzeylerini etkiler Bandura, 1997).

2.2. Akademik Öz Yeterlik

Öz yeterlik beklenmedik bir duruma göre kişinin çalışmayı başarabilme inancı olarak ifade edilirken, akademik öz yeterlik kişinin akademik olarak becerilerini, belirlenen seviyede ve istenilen biçimde yapabileceğine olan inancını ifade eder (Gore, 2006). Akademik öz yeterlik, kişilerin akademik işlevlerini istenilen düzeye çıkarabilmeye olan güvenidir (Millburg, 2009). Öz yeterlik kişilerin bireysel başarı ile başarılı olunmayan durumlarda meydana getirdikleri düzeltme sonucunu etkilemektedir (Bong, 2004).

Öz yeterlik bireysel olarak iş yapabilme seviyesine bağlıdır ve daha nettir. Zimmerman, (2005) akademik öz yeterliği diğer öz yeterlik türlerinden farklı kılan etmenleri şu şekilde açıklamıştır;

1. Öz yeterlik bireyin fiziki, psikolojik durumları gibi kişisel durumlarından farklı, içinde bulunduğu durumu iyileştirebilme yetkinliğine yönelik başarıları içinde bulundurulur.

2. Öz yeterlik tutumu, farklı seviyelerde olduğu gibi çevresel faktörlere yönelik değişkenlikte gösterebilir. Örneğin kişinin beden eğitim ve spor öz yeterlik algısı ile müzik öz yeterlik algısı arasında farklılık vardır.

3. Öz yeterlik değerleri farklı etmenlerden etkilenir. Örneğin bir öğrenci yarışın var olduğu bir derste, yardımlaşmanın var olduğu bir derse göre öğrenme açısından daha düşük seviyede yeterlik gösterir.

4. Öz yeterlik değerleri, yaşanmış olan durumlar için belirlenen sebeplere bağlıdır. Karşılaştırmada farklı etmenler göz önünde bulundurulmaz.

5. Öz yeterlik seviyesi bir iş veya durum öncesinde ölçülmelidir.

Öğrencilerin akademik öz yeterliklerinin olumlu olarak yükselmesinin birden fazla faydası bulunmaktadır. Akademik öz yeterlik ve akademik başarı arasında kuvvetli bir ilişki vardır. Pozitif akademik öz yeterliğe sahip öğrenciler meydana gelen olumsuz olaylarla baş edebilirler. (Millburg, 2009). Öğrenci öğrendiği kadarıyla başarılı olur ve başarı seviyesine bağlı olarak öz yeterlik seviyelerinde artış sağlar. Çeşitli konular hakkında bilgi seviyesi arttıkça, akademik öz yeterlik düzeyi de artmaktadır. Akademik öz yeterliği yüksek olan öğrenciler diğer öğrencilere oranla daha güçlü bir bünyeye sahiptirler ve hedefleri için pes etmeden çaba sarf harcamaktadırlar. Akademik öz yeterlik seviyeleri düşük olan öğrenciler ise başarısızlık yaşadıkları için bu durum okuldan nefret etmelerine neden olur (Bandura, 1997). (Gore, 2006) çalışmasında, öz yeterlik inanç ve düşüncesinin üniversite öğrencilerinde akademik seviyelerinde önemli seviyede bir etkiye sahip olduğunu belirtmiştir. (Bouffard- Bouchard ve ark., 1991) yüksek öz yeterlik seviyesine sahip lise öğrencilerinin problem çözme davranışlarında öz yeterliği düşük seviyede olan lise öğrencilerinden daha düzenli ve ilgili bir davranış sergilediklerini bulmuştur.

2.2.1. Akademik Öz Yeterlik Boyutları

2.2.1.1. Teknik Boyut

Bireyler daha önce yaşadıkları olaylar sonrasında tecrübe edinebilir ya da kendilerinde bulunan bilgi, yöntem ve teknikleri olur. Bireylerin bu özelliklerini karşılaşılabilecekleri sorunlarda uygulayabilme yeteneğine teknik beceri adı verilir. Kişi yaşadığı olaylar karşısında edindiği bilgi, beceri ve tecrübeler ile kendine özgü yorumlayabilir ve kendine özgü bir yöntem veya teknik oluşturabilir (Oktaş, 2019). Sonuç olarak, teknik boyut; bireyin eğitimi ve bir konudaki bilgisine göre aldığı eğitim sonucunda verilen görevi yerine getirebilme, bir görevi belirlenen amaca göre modelleyip uygun bir şekilde yapabilmesidir (Aykut, 2020).

2.2.1.2. Sosyal Boyut

Statü, toplumdaki bireyin konumunu belirtir. Statüsel olarak meydana gelen itibar bir sosyal değerlendirmedir. Statüye yönelik bakış, bireyin sorumluluklarını ne düzeyde başarılı bir şekilde yapabildiğine yönelik bir takdirdir (Biricik, 2015). Sosyal statü ise bireyin toplumdaki makamı ve yeridir. Sosyal statü ikiye ayrılır birincisi ‘sahip olunan’ ikincisi ise ‘başarılan’ statüdür. İlki, bireyin doğumundan itibaren sahip olduğu statüsüken, ikincisi ise kişinin kendi iradesi, çabaları ve bilgi birikimi ile sahip olduğu; kendi oluşturduğu statüdür (Sirois, 2004).

2.2.1.3. Bilişsel Boyut

Biliş, bireyin kendine özgü dünyası ile birlikte belli bir süreç boyunca içinde olduğu fiziki ve sosyal çevreyle bağlantılı olarak çalıştığı bir bilgi, inanma güdüsü ya da bakış açısı şeklinde açıklanır. Bilişsel teori, bireyin yaşadığı toplumdaki bilgileri edinme sürecini, çevresini algılama sürecini ve bunların altında çevresine nasıl davranışlar

sergileyip bu davranışlar sonucunda çevresinde nasıl izler bıraktığını inceler (Scheerer, 1954; Schunk, 1995). Sosyalleşme aşamasında bireyin bilişsel bakımdan gelişim göstermesi, bireysel anlamda hayatın getirdiği şartlara göre yeni bilgiler edinme seviyesine ulaşmasını sağlar (Dever, 2010).

2.3. Sporcu Öz Yeterliği

Öz yeterlik, sporcuların eriştiği performansın ve başarı seviyesinin güçlü bir belirleyicisi olduğundan, aynı zamanda kazanılan beceriler vasıtasıyla istendik davranışların gerçekleşmesinden dolayı sporcular için en önemli süreç olan yarışmalar ve rakipler karşısında büyük önem taşımaktadır (Türedi, 2015). Sporda öz yeterlik, iyileştirici yeterliğe ilişkin inançların bir birleşimidir, kolektif yeterlik, rekabetçi yeterlik, başa çıkma yeterliği, öğrenme yeterliği, performans yeterliği, hazırlık yeterliği, öz düzenleme yeterliği ve motor beceri yeterliğidir. Öz yeterlik öğrenme, bireysel ve kolektif performans gibi özelliklere sahip sporlarda hedef belirleme ve sportif başarıya ulaşmada güçlü bir belirleyicidir (Myers ve ark., 2008). Bu bilgilere dayanarak sporcu öz yeterliğinin, spor alanındaki genel ve özel görevleri içerdiği söylenebilir. Sporcularda yapılan değerlendirmeler göz önünde bulundurulduğunda sporcu öz yeterliği ile ilgili farklı performans görevlerini başarıyla yerine getirmek için bireysel yeteneklere olan inanç denebilir (Koçak, 2020). Feltz ve diğerlerine (2008) göre sporda öz yeterlik topa sert veya kavisli vurmak ve rakibin olası hareketini düşünmek gibi farklı durumsal sorumlulukların yerine getirilmesine ilişkin inançlardan daha karmaşık bir yapı ve motor becerileri içerir.

Spor, kişilerin öz kontrol, liderlik öz disiplin, özgürlük ve iletişim gibi özelliklerinin kazanılmasını sağlar. Spor ile;

- Karar vermede gerekli olan bilgi ve beceriye sahip olma
- Eleştirel düşünme şekli
- Yönetme ve bununla gelen başarı fırsatları yakalama
- Daha iyi odaklanma, yüksek hayal gücü
- Yüksek düzeyde zindelik
- Öz saygı düzeyinin yükselmesi
- Öz güvende artış
- Sosyalleşmede artış
- Toplumda daha aktif olma ve bununla yükselen konum elde edilir (Koca ve Arslan, 2010).

2.3.1. Sportif Öz Yeterlik

Kişilerin öz yeterlik algılarından yalnızca spor kabiliyetinin yer aldığı bölümü sportif öz yeterlik olarak tanımlanmaktadır. Sporcuların fiziksel yeteneklerinin yeterli bulması olarak nitelendirilebilir (Sarı, 2013). Sportif öz yeterlik, sporcunun yeteneklerini ne kadar iyi kullanıp kullanamayacağı hakkında kendine olan güveni olarak ifade edilmektedir. Bir yüzme sporcusu yüzme alanın yüksek düzey öz yeterliğe sahip olabilir, ancak aynı sporcu başka bir alanda yüksek düzey öz yeterliğe sahip olmayabilir (Etiler, 2017). Ayrıca sportif öz yeterlik, sportif bir hareketi öğrenen bir bireyin yapacak olduğu hareketi ya da davranışı ne kadar doğru yapıp yapamayacağı hakkındaki fikirleri olarak ifade edilmektedir (Stodolsky ve ark, 1991; Etiler, 2017). Bireylerin bir alanda yüksek düzey öz yeterliği var iken başka bir alanda düşük düzey öz yeterlik geliştirebilir (Demircioğlu, 2014). Sportif yetenek tek bir branşta ya da birden fazla branşta da olabilir.

Asıl önemli olan, sporcuların hangi alandaki yeterliliğe sahip oldukları değil sahip oldukları yeterliliğin bilincinde olup o yetenekliliği doğru alanda kullanabilmeleridir.

2.3.2. Başarı ve Öz Yeterlik

Öz yeterlik inancı, insan hayatının her alanında çok önemli bir etkidir. Kişinin bir alana karşı öz yeterliğe sahip olması o alana karşı tutumu ile pozitif yönde ilişkilidir (Demirel, 2016). Birey gerekli olan yeteneğe sahipse ve hazır ise stresli olayların üstesinden gelmede göstereceği çabayı ne kadar süre devam ettirebileceğinin belirleyicisi, öz yeterlik inancıdır (Aypay, 2010). Başarı ile öz yeterlik arasında pozitif bir ilişki vardır. Kişiler başarılı olduğu alanda yüksek düzey öz yeterliğe sahip olur. Bununla beraber, başarısız oldukları alanlarda da, öz yeterlik düzeyleri aynı şekilde azalmaktadır (Turcan, 2011). Kişiler gözlem ile kazanacağı öz yeterlik ile yaşayarak kazanacağı öz yeterlik düzeyleri aynı değildir. Öz yeterlik yaşanan olaylar ile daha yüksek seviyelere ulaşır. Öz yeterlik seviyesi, kişilerin kendileri için belirledikleri hedefler, bu hedeflere ulaşmak için gösterecekleri çaba ile olumsuz olayların üstesinden gelmede ne düzey başarılı olacaklarını belirler (Demirdüzen, 2013).

Öz-yeterlik inancı ile başarı ve performans arasındaki bu ilişki sporcular için de olası bir durum olabilir, sporcuların yüksek sporcu öz-yeterlik inancı, atletik performanslarına ilişkin daha gerçekçi hedefler belirleyebilir (Koçak, 2020). Başarıda önemli noktalardan biri de motive olmaktır. Yüksek motivasyona sahip sporcular hedeflerini de bu motivasyon düzeyine bağlı olarak belirler. Bu motivasyona bağlı olarak belirledikleri hedefe ulaşmak için daha çok çaba sarf eder. Hedeflerine giden yolda karşılaştıkları sorunlar onları yıldırmaz böylelikle başarı kaçınılmaz olur (Şenel, 2014).

Öz yeterliği yüksek olan sporcular başarılı olmak için daha fazlasını yapabilir, daha dirençli olabilir ve motivasyonlarını artırabilir ve stresi etkin bir şekilde yönetebilirler aynı zamanda yüksek performans göstererek başarı hedeflerine daha kolay ulaşacaklardır (Ağaoğlu, 2012; Koçak, 2020). Ayrıca, kişilerin hedeflerine ulaşması, öz yeterlik düzeylerinde artış meydana getirir. Kazanılan her başarı ile kişi kendine daha zor hedefler belirler ve bu hedefler beraberinde daha ileri düzey kazanımlar getirir (Kalın, 2010). Öte yandan, düşük öz yeterlik inancına sahip sporcular, yeteneklerini başarabildikleri görevlerde ve sorunlar karşısında bile güvensiz bir tutum göstererek görevin üstesinden gelemeyebilirler (Pekmezci, 2014; Koçak, 2020). Bu sporcular stres ve depresyona daha kısa sürede yenik düşebilirler. Buna ek olarak, başarısızlık, düşük motivasyona sahip sporcuların etkinlik algısını azaltabilir. Bu durum sporcunun diğer alanlarda da başarısız olmasına neden olabilir. Kendini doğru değerlendirebilen sporcular hedefi doğrultusunda olumlu ve olumsuz özelliklerini daha kolay belirleyebilir. Aynı zamanda başarı ve başarısızlık algısı ve performansı yeteneklerini daha doğru değerlendirebilmesini sağlayabilir (Koçak, 2020).

2.4. Psikolojik Sermaye Kavramı

Bu başlık altında, psikolojik sermayenin tanımı, özellikleri ve öneminden bahsedilmiştir. Son olarak psikolojik sermayenin türleri ve unsurları kısaca anlatılmıştır.

2.4.1. Psikolojik Sermaye

Psikoloji kelimesinin tanımı ilk olarak 16. yy yapılmıştır. Aklın ve ruhun incelenmesi olarak isimlendirilen psikolojinin bir bilim olarak kabul edilmesiyle tanımı da yenilenmiş ve ruh yerine akıl ve bilincin araştırılması olarak adlandırılmıştır. (Piotrowski ve ark., 2010).

Luthans ve ark. (2004) sosyal, ekonomik ve insan sermayelerini analiz edip çalışmış bu kavramların farklılıklarını ve benzerliklerini ortaya koyarak, insanların olumlu yönlerine yoğunlaşan psikolojik sermaye kavramını tanımlamışlardır (Zhao ve Hou, 2009). Bunun yanında psikolojik sermayenin yönetilebilir, geliştirilebilir ve hesaplana bilirliğini ortaya çıkarmışlardır ve 2007 yılında yapılan ayrıntılı tanıma göre pozitif psikolojik sermaye; umut, dayanıklılık, iyimserlik olarak tanımlanmıştır (Gooty ve ark., 2009). Luthans ve arkadaşlarının yaptığı tanıma göre psikolojik sermaye; bireyin gelişiminde meydana gelen pozitif psikoloji durumudur (Luthans ve ark., 2007a).

Pozitif psikoloji kişinin psikolojik olarak pozitif yönlü gelişimi şeklinde ifade edilmiştir (Luthans ve ark., 2007a). Psikolojik sermayenin temel aldığı başlıklardan biri de durumsallıktır. Buradan yola çıkarak psikolojik sermayenin uzun sürede davranış ve performans üzerinde etkileri olabileceği fikri ortaya çıkabilir (Luthans ve ark., 2008b; Atila ve Dönmez, 2022). Bu açıdan bakıldığında psikolojik sermaye genetik ve daimi olan özellikleri değil, tecrübe ve eğitim ile ilerletilebilen özellikleri öne çıkarır. Psikolojik sermaye aniden değişebilen özellikler ile değişmeyen özelliklerin arasında bulunmaktadır (Walumbwa ve ark., 2011).

2.4.2. Psikolojik Sermayenin Boyutları

Psikolojik sermayenin boyutları dört başlıktan oluşmaktadır; öz yeterlik, umut, iyimserlik ve dayanıklılık. Bunların tanımlanması psikolojik sermaye çerçevesinde yapılırsa daha iyi anlaşılabilir.

2.4.2.1. Öz Yeterlik

Gardner ve Pierce (1998) öz-yeterliği, kişinin üstlenmiş olduğu sorumluluğu başarılı bir şekilde yapabilmesi ve amaca ulaşabilmesi konusunda kendisine olan inancı olarak ifade edilmektedir. Bandura (1997) ise, kişinin hayallerini gerçekleştirmede

ihtiyacı olan bütün davranışların hesaplanması, ayarlanması ve sahip olduğu becerilere güvenmesi olarak ifade etmiştir.

Luthans, öz yeterliğe sahip kişilerin beş ortak yanlarına dikkat çekmektedir (Luthans ve ark., 2007b). Bunlar:

- Yüksek ve ulaşılması zor hedeflerin belirlenmesi
- Zorlu koşullara dayanabilme ve üstesinden gelebilme
- Öz motivasyonunun yüksek olması
- Amaca ulaşabilmek için gerekli emeği verme ve gönüllü olması.

2.4.2.2. Umut

Günlük hayatta umut kavramı genellikle bir olaydaki beklentileri ve o beklentiye olan inancı ifade etmek amacıyla kullanılır. Kuramsal bakıldığında ise umut kelimesinin birden fazla tanımı ile karşılaşılmaktadır. Frank (1968)'ın umut kelimesi üzerine en detaylı araştırmaları yaptığı bilinmektedir. Jerome Frank “umudu” kişiye iyi olma hissi veren ve kişide inanma etkisi olan bir nitelik olarak açıklamıştır (Akman ve Korkut, 1993).

Umut genel olarak kişinin ileride yaşanacak olaylara yönelik pozitif beklentisi ile bir araya getirilmiştir. Umut bilimsel dayanağını klinik psikolojisinden almıştır ve başarılı teknik yöntemlerin bir araya gelmesiyle meydana gelen olumlu motivasyon durumu olarak açıklanmaktadır (Yurt, 2021). Kısaca umut, hedeflere ulaşmak için farklı yollar üretmek ve bu yollar üzerinde hedeflere doğru ilerlerken kişinin kendi kendini motive etmesi şeklinde açıklanmaktadır.

2.4.2.3. İyimserlik

Psikolojik sermayenin boyutlarından bir diğeridir iyimserliktir. Seligman (1998), iyimserliği pozitif olayların etkisi sürekli olan, kişiye özel ve genel sebeplere; negatif olayları ise sürekli olmayan, toplumsal ve durumsal sebeplere dayandıran bir kavram olarak açıklamaktadır.

İyimserlik, kişilerin yaşadığı durumlar ve olaylar ile ilgili pozitif beklentilere sahip olmak olarak açıklanmaktadır. Sağlık problemleri olmayan kişilerin ileriye daha iyimser baktıkları için ihtiyaçları olan besinleri ve fiziksel korunma yöntemlerini görmezden gelmeleri günlük yaşantılarda ortaya çıkanlardan biridir (Tosunoğlu, 2021).

2.4.2.4. Dayanıklılık

Dayanıklılık, kişilerin her gün daha fazla ilerletebileceği, farklı durumlara ve bireysel farklılıklara göre şekillenebileceği bir özgünlük olarak açıklanmaktadır (Yurt, 2021). Kısaca dayanıklılık, kişilerin yaşadığı sorunlar ve problemlerle başa çıkabilme yeteneği ve bu yeteneğini eski düzeyinden daha yüksek düzeylere çıkartabilmesidir.

Psikolojik sermayede dayanıklılık boyutunu sürekli kullanabilmek için gerekli olan üç strateji; risk odaklı stratejiler, varlık odaklı stratejiler ve süreç odaklı stratejilerdir (Masten, 2001).

2.4.2.5. Risk Odaklı Stratejiler

Kişilerin önceden var olan amaçlara ulaşabilmek için uyguladıkları hareketler sırasında oluşabilecek risklerle yüzleşmesidir. Bu riskli durumlar karşısında başarıya ulaşmaya çalışmak, çeşitli yöntemler denemek ve strateji geliştirmek dayanıklılık düzeyinin yükselmesini sağlayacaktır (Luthans ve Youssef, 2007).

2.4.2.6. Varlık Odaklı Stratejiler

Kişilerin dayanıklılık düzeylerine olumlu katkı sağlayan bazı varlıklar vardır. Bunlar (Luthans ve Youssef, 2007); kognitif becerileri, yaşama pozitif bakmaları, kendilerini kontrol edebilmeleri, espri anlayışları ve duygusal olaylar karşısında tutarlı davranışlar sergilemek.

2.4.2.7. Süreç Odaklı Stratejiler

Günlük yaşantılarda var olan sorunlar karşısında kişiler, bu sorunların üstesinden gelip kendilerini gösterebilme ve kendilerini bulma olanağını süreç odaklı stratejiler sayesinde elde ederler(Luthans ve Youssef, 2007).

Dayanıklılık olumsuz olaylara ve oluşabilecek sorunlara karşı hızlı ve uyumlu davranışlar sergilemenin bir sürecidir (Yurt, 2021). Dayanıklılık sadece hayatta kalabilme kapasitesi değil, aynı zamanda sürekli değişen bir ortamda başarılı olmaktır (Caza ve Milton, 2012).

2.4.3. Psikolojik Sermaye Türleri

2.4.3.1. Beşeri Sermaye

Ekonomik kalkınmanın yapı taşı oluşturulan beşeri sermaye, bireylerin sahip olduğu eğitim düzeyi, bilgi, beceri ve sosyal durumları içerir ve onları açıklamak için kullanılır (Kar ve Ağır, 1998).

2.4.3.2. Sosyal Sermaye

Sosyal sermaye, sosyal bağlara dayalı iletişim ve ilişkilerin olduğu, uzun zamanlı ve bir hedef doğrultusunda oluşturulmuş, potansiyel faydaların tamamı olarak açıklanmaktadır (Ekinci ve Karakuş, 2011). Bunlar toplumun bütünlüğü, sadakat, güven ve ait olma duygusudur. Sadakat ve güven yapı taşıdır, toplumsal ait olma hedefiyle oluşturulan ilişkiler sosyal sermaye için önemlidir.

2.4.3.3. Entelektüel Sermaye

Stewart'a göre entelektüel sermaye "iş hayatında rekabet ve bununla beraber üstünlüğü sağlayan işletme çalışan kişilerin bildiği her şeyin tümüdür." (Demir ve ark., 2005). Kısaca entelektüel sermaye, maddi olmayan, rekabette insan ve bilginin öne çıkarıldığı bir sermayedir.

2.4.3.4. Kültürel Sermaye

Kültürel sermaye, toplum içinde kültür ve sosyal yaşama bağlı oluşan ayrımlarda kullanılan tutumlar, seçimler ve davranışlar gibi kültürel hareketler ve nesnelerden oluşan bir durumdur (Lamont ve Lareau, 1988). Toplumsal çevrede oluşan ahlak, inanç, gelenek ve görenekler, sanat, örf ve adetler, yaşama biçimi gibi tüm manevi değerleri içerisinde barındırır (Ekşioğlu, 2012).

2.4.4. Psikolojik Sermaye Özellikleri

Psikolojik sermaye farklı bir yaklaşım ve bakış açısı sağlayarak insanın yapısının ve temelini en iyi şekilde ifade edilmesini, yorumlanmasını ve yönetilmesini sağlamaktadır. Psikolojik sermaye yaklaşımını diğer yaklaşımlardan farklı kılan sebepler şunlardır (Nelson ve Cooper, 2007; Atila ve Dönmez 2022);

- Psikolojik sermaye bireylerin zaman içinde sahip oldukları yetenek, bilgi ve tecrübeleri ile birlikte kurumsal hafızayı da kapsamaktadır.
- Psikolojik sermaye pozitif ve kişilerin olumsuz olaylara karşı sürekli hazırlıklı olmaları ile birlikte pozitif bir bakış açısı sunar. Bu şekilde bireysel ve kurumsal olarak pozitif sonuç elde edilmesine olanak sağlar.
- Psikolojik sermaye düşünce ve inceleme temellidir bu durum; ümit teorisi ve sosyal bilişsel teoriye dayanır (Bandura, 1994).

- Psikolojik sermaye daima ilerletilebilir; yaşanan ve yaşanacak olabilen olası olaylar karşısında en hızlı şekilde geliştirile bilinen ve şekillenebilen davranışlar bütünüdür (Luthans ve ark., 2007a). Kısaca psikolojik sermaye daima ilerleyen gelişebilen bir bakış açısına sahiptir ve kendine özgü özellikleri ve sınırları vardır.

2.4.5. Psikolojik Sermaye Önemi ve Faydaları

Kişilerin psikolojik sermayelerine yatırım yaparak toplumsal olarak büyümeye, ilerlemeye, yükselmeye katkı sağlanabilir. Bu açıdan psikolojik sermaye tüm bireyler ve toplumlar için önemlidir. Psikolojik sermayede devamlılığı sağlamak önemlidir. Her bakımdan yükselmek isteyen bir toplum için genç bireylerin psikolojik sermayelerinin zenginliği oldukça önemlidir. Bu sebeple üniversitelerde öğrencilerin akademik olarak geliştirilmesi, pozitif davranışlarının oluşması, zorluklar karşısında dayanıklı olabilen ve sorunlar karşısında kendine güvenebilen bireyler olarak yetiştirilmeleri gereklidir (İştar-Işıklı, 2018). Buna bağlı olarak üniversitelerde öğrencilerin akademik düzeyleri ve öz yeterlikleri konusunda belirli çalışmalar ve düzenlemeler yapılabilir.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın grubu, verilerin toplanması, veri toplama süreci ve veri analizi hakkında bilgi verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Yapılan bu araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden kesitsel tarama modeli kullanılmıştır. Bir konuya ya da olaya ilişkin katılımcıların görüşlerini ya da ilgi, beceri, yetenek, tutum vb. özelliklerinin belirlendiği genellikle diğer araştırmalara göre daha büyük örneklemeler üzerine yapılan araştırmalara tarama araştırmaları denir (Büyüköztürk ve ark., 2012). Bu yöntemde önemli olan, araştırmaya konu olan olayı, bireyi ya da nesneyi kendi koşulları içinde olduğu gibi tanımlayabilmek ve mevcut durumu değiştirmeye kalkmadan gözleyebilmektir (Karasar, 2012).

3.2. Araştırma Grubu

Araştırmanın grubu 2023-2024 eğitim öğretim yılında TOGÜ (Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi), Sivas CÜ (Cumhuriyet Üniversitesi), Malatya İnönü Üniversitesi, Giresun Üniversitesi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi ve İstanbul GÜ 'si (Gelişim Üniversitesi) spor bilimleri fakültelerinde öğrenim gören 326' sı (%43,5) kadın (Ort. yaş= 20,09±1,99), 424' ü (%56,5) erkek (Ort. yaş= 20,25±2,41) olmak üzere toplam 750 kişiden oluşmaktadır. Araştırma grubu belirlenirken, "Kolaylıkla Bulunabileni Örneklem" yönteminden faydalanılmıştır. Bu yöntem ile araştırmacı yakın çevresi içinde bulunan veya yakın çevresi ile etkileşim içinde bulunan kolay ulaşılan ve gönüllü kişiler üzerinde yapılan bir örneklemedir (Erkuş, 2009). Aşağıda Tablo 1'de araştırmaya konu olan öğrencilerin demografik bilgilerine ait verilere yer verilmiştir.

Tablo 1 Katılımcılara Ait Demografik Bilgilerin Dağılımı

Değişkenler		N	%
Cinsiyet	Kadın	326	43,5
	Erkek	424	56,5
Üniversite	TOGÜ	147	19,6
	Sivas CÜ	79	10,5
	İnönü Üniv.	310	41,3
	Giresun Üniv.	65	8,7
	Manisa Celal Bayar	59	7,9
	İstanbul GÜ	90	12,0
Bölüm	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	348	46,4
	Antrenörlük Eğitimi	214	28,5
	Spor Yöneticiliği	188	25,1
Sınıf	1	263	35,1
	2	174	23,2
	3	191	25,5
	4	122	16,3
Lisans	Evet	517	68,9
	Hayır	233	31,1
Spor Yılı	1-3 yıl	277	36,9
	4-6 yıl	250	33,3
	7 yıl ve üzeri	223	29,7
Spor Türü	Bireysel	422	56,3
	Takım sporu	328	43,7
Gelir Durumu	Gelirim giderimden az	193	25,7
	Gelirim giderimle eşit	467	62,3
	Gelirim giderimden fazla	90	12,0

Buna göre, araştırmaya 147'si (%19,6) Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesinden, 79'u (%10,5) Sivas Cumhuriyet Üniversitesinden, 310'u (%41,3) İnönü Üniversitesinden, 65'i (%8,7) Giresun Üniversitesinden, 59'u (%7,9) Manisa Celal Bayar Üniversitesinden 90'ı ise (%12) İstanbul Gelişim Üniversitesinden katılım sağlanmıştır. Katılımcılardan 348'i (%46,4) Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği bölümünde, 214'ü (28,5) Antrenörlük Eğitimi bölümünde, 188'i ise (25,1) Spor Yöneticiliği bölümüne öğrenimine devam etmektedir. Katılımcıların çoğunluğu lisanslı sporcudur (%68,9). Katılımcıların 422'si (56,3) bireysel sporlarla ilgilenmektedir. Ayrıca, katılımcıların çoğunluğu orta gelir düzeyine sahiptir (%62,3).

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada “Kişisel Bilgi Formu”, “Sporcu Öz-Yeterliği Ölçeği”, “Psikolojik Sermaye Algıları Ölçeği” ve “Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği” veri toplama aracı olarak kullanılmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Örnekleme olarak belirlenen bireyler hakkında bilgi almak amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu; cinsiyet, üniversite, bölüm, sınıf, sporcu lisansı durumu, spor yılı, spor türü ve gelir düzeyi bağımsız değişkenlerini içeren bilgilerini içeren sorulardan oluşmaktadır.

3.3.2. Sporcu Öz Yeterliği-Ölçeği (SÖYÖ)

Sporcu Öz Yeterlik Ölçeği, Koçak (2020) tarafından sporcu öz-yeterliğini ölçmek üzere geliştirilmiştir. Ölçek, 16 madde ve 4 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçek spor dalı yeterliği, psikolojik yeterlik, profesyonel düşünce yeterliği ve kişilik yeterliği alt boyutlarından oluşmaktadır. Öz değerlendirmeye yönelik 5’li likert türünde bir ölçektir. Bu maddeleri 1-Katılmıyorum, 2-Az Katılıyorum, 3-Orta Düzeyde Katılıyorum, 4-Çok Katılıyorum, 5-Tamamen Katılıyorum dereceleriyle puanlanmıştır. Ölçeğin Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı değeri “0,88” olarak bulunmuştur.

3.3.3. Psikolojik Sermaye Algıları Ölçeği (PSAÖ)

Atila ve Dönmez (2022) tarafından geliştirilen ölçeğin Öz yeterlik boyutunda 4, Umut boyutunda 4, Psikolojik dayanıklılık boyutunda 5, İyimserlik boyutunda 4 madde olmak üzere 4 alt boyuttan ve toplam 17 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte yer alan her madde, puan değeri olarak “1 = Beni Hiç Tanımlamıyorum”, “2 = Beni Az Tanımlıyorum”, “3 = Beni Orta Derecede Tanımlıyorum”, “4 = Beni İyi Tanımlıyorum”, “5 = Beni Çok İyi

Tanımlıyor” seçeneklerinden oluşan, 5’li Likert tipi bir ölçek üzerinde değerlendirilmektedir. Ölçme aracından yer alan soruların tamamı olumlu ifadelerden oluştuğundan, alınan puanların artması üniversite öğrencilerinin psikolojik sermaye algılarının yüksek olduğunu, azalması ise üniversite öğrencilerinin psikolojik sermaye algılarının düşük olduğunu göstermektedir. Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı ise ölçeğin tümü için “.88” olarak hesaplanmıştır.

3.3.4. Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği (AÖYÖ)

Jerusalem ve Schwarzer (1981) tarafından geliştirilen ve Yılmaz ve ark., (2007) tarafından Türkçe ’ye uyarlanan akademik öz-yeterlik ölçeği tek boyutlu ve 7 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte yer alan maddeler 4’lü Likert Tipi Ölçek (bana tamamen uyuyor, bana uyuyor, bana çok az uyuyor, bana hiç uymuyor) formundadır. Orijinal ölçek Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0,87 iken, bu değer uyarlama çalışması için 0,79 olarak tespit edilmiştir.

3.4. Veri Toplama Süreci

Araştırmada kullanılan veri toplama araçları 2023-2024 eğitim-öğretim yılında araştırmacı tarafında gerekli izinleri almasından ardından (Etik Kurul Onayı/E-91742949-044-246268 sayılı yazı ve Bilimsel Araştırma İzin Başvurusu) (Ek-1). Çalışma grubunu oluşturan spor bilimleri öğrencilerine uygulanmıştır. Anket uygulaması öncesinde araştırmanın amacı açıklanarak gerekli uyarılar yapılmıştır. Veri toplama aracının uygulanmasında öğrencilerin gönüllü olarak katılımı esas alınmıştır. Verilerin bir kısmı yüz yüze bir kısmı ise çevrimiçi yolla toplanmış olup, kontroller yapılmış eksik veya hatalı doldurulan anket formları araştırma dışında bırakılmıştır. Daha sonra kabul edilebilir anket formları bilgisayar ortamına aktarılıp istatistik paket programında uygun istatistiklerle değerlendirilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmada bağımlı değişken olarak (Sporcu Öz Yeterliği-Ölçeği, Psikolojik Sermaye Algıları Ölçeği ve Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği), bağımsız değişken olarak ise kişisel bilgi formundaki değişkenler kabul edilmiştir. Araştırma dahilinde yapılan istatistiksel analizler, SPSS 24. SPSS Inc., Chicago, Illinois, ABD istatistik paket programı aracılığı ile gerçekleştirilmiştir. Öncelikle, parametrik testlerin ön koşullarını sağlayıp sağlamadığına Çarpıklık (Skewness) ve Basıklık (Kurtosis) (verilerin normal dağılım durumu) değerleri ile bakılmış olup (Büyüköztürk ve Kılıç, 2013), verilerin normal dağılım gösterdiği anlaşılmıştır. Kullanılan istatistiki yöntem olarak; betimsel istatistikler (frekans, aritmetik ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum, çarpıklık ve basıklık değerleri); bağımsız gruplar için t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA), gruplar arası farklılıkları belirlemek için Tukey HSD ve Dunnett C çoklu karşılaştırma testleri, ölçekler arasındaki ilişkiyi tespit etmek için Basit Doğrusal Pearson Korelasyon analizi ve Regresyon testi kullanılmıştır. Son olarak ise, ölçeklerin güvenilirliklerinin tespit edilebilmesi Cronbach's Alpha iç tutarlılık katsayıları ile hesaplanmıştır.

4. BULGULAR

Tablo 2. Ölçek Puan Dağılımları

	Ölçekler	Ort.	Ss.	Min.	Mak.	Çarpıklık	Basıklık	C.Alpha
SÖYÖ	SDY	3,94	1,12	1	5	-0,73	-0,82	,950
	PY	3,93	1,06	1	5	-0,65	-0,92	,919
	PDY	3,87	1,08	1	5	-0,59	-0,98	,928
	KY	3,96	1,05	1	5	-0,74	-0,73	,920
PSAÖ	ÖY	4,00	0,93	1	5	-0,49	-1,15	,890
	UM	3,96	1,03	1,5	5	-0,66	-0,99	,925
	PD	3,89	1,05	1	5	-0,51	-1,15	,944
	İY	3,87	1,07	1	5	-0,43	-1,23	,907
AÖYÖ		3,08	0,75	1	4	-0,17	-1,33	,930

SDY: spor dalı yeterliği, **PY:** psikolojik yeterlik, **PDY:** Profesyonel düşünce yeterliği, **KY:** Kişilik yeterliği, **ÖY:** Öz yeterlik, **UM:** Umut, **PD:** Psikolojik dayanıklılık, **İY:** İyimserlik

Sporcu Öz Yeterlik Ölçeği- (SÖYÖ), Psikolojik Sermaye Algıları Ölçeği- (PSAÖ) ve Akademik Öz Yeterlik Ölçeği- (AÖYÖ)'ni oluşturan faktörlerden elde edilen puanlarla ilgili aritmetik ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum değerleri ile çarpıklık ve basıklık ve iç tutarlık katsayı değerleri sunulmuştur.

Tablo 2'de katılımcıların SÖYÖ alt boyutları arasında aritmetik ortalaması en yüksek olan boyutun "kişilik yeterliği" ($3,96 \pm 1,05$), en düşük olan ise "profesyonel düşünce yeterliği" ($3,87 \pm 1,08$) boyutunda olduğu görülmektedir. PSAÖ alt boyutları arasında en yüksek ortalamaya "Özyeterlik" ($4,00 \pm 0,93$) en düşük ortalamaya ise "İyimserlik" ($3,87 \pm 1,07$) alt boyutunda olduğu görülmektedir. AÖYÖ'nün aritmetik ortalaması ($3,08 \pm 0,75$) olarak hesaplanmıştır. Ayrıca, çarpıklık ve basıklık değerleri incelendiğinde tüm boyutların normal dağılım varsayımını sağladığı göstermektedir.

Tablo 3. Ölçek Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları

		Kadın (n=326)		Erkek (n=424)		t	P
		Ort.	Ss	Ort.	Ss.		
SÖYÖ	Spor Dalı Yeterliği	4,03	1,09	3,88	1,13	1,82	0,07
	Psikolojik Yeterlik	4,02	1,03	3,86	1,08	2,15	0,03*
	Profesyonel Düşünce Yeterliği	3,95	1,07	3,81	1,08	1,80	0,07
	Kişilik Yeterliği	4,04	1,04	3,91	1,05	1,68	0,09
PSAÖ	Öz yeterlik	4,09	0,95	3,94	0,92	2,14	0,03*
	Umut	4,04	1,06	3,90	1,01	1,84	0,07
	Psikolojik Dayanıklılık	3,93	1,08	3,85	1,03	1,02	0,31
	İyimserlik	3,95	1,09	3,81	1,04	1,72	0,09
AÖYÖ		3,16	0,77	3,02	0,73	2,52	0,01*

*p<0,05

Tablo 3’de katılımcıların SÖYÖ, PSAÖ ve AÖÖ puanlarının cinsiyete göre karşılaştırılmasına yönelik Bağımsız Gruplar- t testi sonuçları verilmiştir.

Katılımcıların cinsiyetlerine ilişkin yapılan analizde, SÖYÖ-Psikolojik Yeterlik ($t=2,15$, $p<0,05$), PSAÖ-Öz yeterlik ($t=2,15$, $p<0,05$) ve AÖYÖ ($t=2,52$, $p<0,05$) puanları arasında anlamlı farklılık görülürken, diğer alt boyutlarda istatistiksel anlamlılık bulunamamıştır ($p>0,05$). Anlamlı farklılığın bulunduğu tüm gruplarda kadınların ortalamaları erkeklerin ortalamalarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4. Ölçek Puanlarının Lisans Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları

		Evet (n=517)		Hayır (n=233)		t	P
		Ort.	Ss	Ort.	Ss.		
SÖYÖ	Spor Dalı Yeterliği	4,37	0,87	3,00	1,02	17,78	0,00**
	Psikolojik Yeterlik	4,32	0,86	3,08	0,98	16,73	0,00**
	Profesyonel Düşünce Yeterliği	4,27	0,87	2,98	0,96	17,55	0,00**
	Kişilik Yeterliği	4,36	0,81	3,09	0,99	17,24	0,00**
PSAÖ	Öz yeterlik	4,33	0,78	3,27	0,82	17,00	0,00**
	Umut	4,35	0,79	3,11	1,01	16,52	0,00**
	Psikolojik Dayanıklılık	4,27	0,85	3,04	0,97	16,59	0,00**
	İyimserlik	4,23	0,91	3,06	0,93	16,26	0,00**
AÖYÖ		3,32	0,68	2,53	0,60	16,16	0,00**

****p<0,01**

Tablo 4’te katılımcıların SÖYÖ, PSAÖ ve AÖYÖ puanlarının sporcu lisansının olmasına göre karşılaştırılmasına ilişkin Bağımsız Gruplar- t testi sonuçları verilmiştir.

Yapılan analiz sonucuna göre tüm alt boyutlarda anlamlı farklılıkların olduğu görülmüştür ($p<0,01$). Buna göre tüm boyutlarda sporcu lisanslı olanların ortalama puanları olmayanlara göre yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 5. Ölçek Puanlarının Spor Türü Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları

		Bireysel (n=422)		Takım(n=328)		t	P
		Ort.	Ss	Ort.	Ss.		
SÖYÖ	Spor Dalı Yeterliği	4,02	1,12	3,85	1,11	2,10	0,04*
	Psikolojik Yeterlik	4,01	1,06	3,83	1,06	2,20	0,03*
	Profesyonel Düşünce Yeterliği	3,99	1,07	3,72	1,07	3,36	0,00**
	Kişilik Yeterliği	4,03	1,05	3,88	1,04	1,84	0,07
PSAÖ	Özyeterlik	4,10	0,93	3,87	0,93	3,40	0,00**
	Umut	4,05	1,03	3,85	1,04	2,67	0,01*
	Psikolojik Dayanıklılık	4,00	1,04	3,74	1,06	3,27	0,00**
	İyimserlik	4,00	1,06	3,71	1,05	3,74	0,00**
AÖYÖ		3,16	0,75	2,97	0,74	3,53	0,00**

****p<0,01, *p<0,05**

Tablo 5'te katılımcıların SÖYÖ, PSAÖ ve AÖYÖ puanlarının spor türüne göre karşılaştırılmasına ilişkin Bağımsız Gruplar- T- testi sonuçları verilmiştir.

Katılımcıların spor türleri ile ölçek puanları arasında yapılan analizde, "SÖYÖ-Kişilik Yeterliği ($t=1,84$, $p>0,05$) hariç diğer tüm boyutlarda istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmüştür ($p<0,05$, $p<0,01$). Anlamlı farklılık olan tüm boyutlarda bireysel sporlarla ilgilenen katılımcıların ortalama puanlarının yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 6. Ölçek Puanlarının Bölüm Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları

		1(n=348)		2(n=214)		3(n=188)		F	p	Anlamlı
		Ort.	Ss.	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.			
SÖYÖ	SDY	3,88	1,13	4,15	1,06	3,83	1,14	5,01	0,01*	2>1,2>3
	PY	3,87	1,10	4,06	0,99	3,88	1,07	2,39	0,09	
	PDY	3,80	1,12	4,03	1,03	3,83	1,05	3,28	0,04*	2>1
	KY	3,93	1,06	4,10	0,97	3,88	1,11	2,80	0,06	
PSAÖ	ÖY	3,95	0,99	4,11	0,88	3,97	0,88	1,88	0,15	
	UM	3,88	1,13	4,09	0,93	3,97	0,95	2,70	0,07	
	PD	3,81	1,12	3,99	1,02	3,90	0,96	2,03	0,13	
	İY	3,82	1,11	3,98	1,01	3,84	1,04	1,72	0,18	
AÖYÖ		3,08	0,80	3,17	0,70	2,97	0,69	3,48	0,03*	2>3

***p<0,05** 1: Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği, 2:Antrenörlük Eğitimi, 3: Spor Yöneticiliği
SDY: spor dalı yeterliği, **PY:** psikolojik yeterlik, **PDY:** Profesyonel düşünce yeterliği, **KY:** Kişilik yeterliği, **ÖY:** Öz yeterlik, **UM:** Umut, **PD:** Psikolojik dayanıklılık, **İY:** İyimserlik

Tablo 6'da katılımcıların ölçeklerden aldıkları puanların bölüm değişkenine göre ANOVA sonuçları sunulmuştur. Yapılan ANOVA testi sonuçları, Spor Dalı Yeterliği [$F_{(2,747)}=5,01$, $p<0,05$], Profesyonel Düşünce Yeterliği [$F_{(2,747)}=3,28$, $p<0,05$] ve AÖYÖ [$F_{(2,747)}=3,48$, $p<0,05$] boyutlarında anlamlı farklılıkların olduğunu göstermektedir. Diğer boyutlarda anlamlı farklılığa rastlanmamıştır ($p>0,05$). Bu bulgulara göre, ortalama puanların antrenörlük eğitimi bölümü öğrencileri lehine yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 7. Ölçek Puanlarının Sınıf Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları

		1.Sınıf (n=348)		2.Sınıf (n=214)		3. Sınıf (n=188)		4.Sınıf (n=)		F	P	Anlamlı
		Ort.	Ss.	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.			
SÖYÖ	SDY	3,96	1,11	3,95	1,07	4,05	1,12	3,74	1,17	2,05	0,11	
	PY	3,91	1,03	3,94	1,05	4,05	1,07	3,77	1,13	1,69	0,17	
	PDY	3,85	1,07	3,90	1,04	3,96	1,09	3,74	1,13	1,11	0,34	
	KY	3,93	1,02	3,96	1,03	4,10	1,03	3,83	1,15	1,81	0,14	
PSAÖ	ÖY	3,94	0,92	4,00	0,92	4,16	0,92	3,90	0,99	2,60	0,05	
	UM	3,94	0,99	3,96	1,02	4,09	1,04	3,83	1,12	1,73	0,16	
	PD	3,81	1,03	3,87	1,02	4,06	1,07	3,80	1,11	2,35	0,07	
	İY	3,80	1,02	3,85	1,03	4,03	1,10	3,79	1,13	2,12	0,10	
AÖYÖ		2,99	0,70	3,08	0,71	3,21	0,79	3,05	0,80	3,53	0,01	3>1

***p<0,05**

SDY: spor dalı yeterliği, **PY:** psikolojik yeterlik, **PDY:** Profesyonel düşünce yeterliği, **KY:** Kişilik yeterliği, **ÖY:** Öz yeterlik, **UM:** Umut, **PD:** Psikolojik dayanıklılık, **İY:** İyimserlik

Tablo 7’de katılımcıların ölçeklerden aldıkları puanların sınıf değişkenine göre ANOVA sonuçları sunulmuştur. Yapılan ANOVA testi sonuçlarına göre, AÖYÖ [$F_{(3,746)}=3,53, p<0,05$] boyutunda anlamlı farklılıkların olduğunu göstermektedir. Diğer boyutlarda anlamlı farklılığa rastlanmamıştır ($p>0,05$). Buna göre, 3. Sınıf öğrencilerinin ortalama puanları 1. Sınıf öğrencilerine göre yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 8. Ölçek Puanlarının Spor Yılı Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları

		1-3 yıl ¹ (n=277)		4-6 yıl ² (n=250)		37 yıl ve> (n=223)		F	p	Anlamlı
		Ort.	Ss.	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.			
SÖYÖ	SDY	3,07	1,07	4,32	0,86	4,61	0,64	215,83	0,00**	3>2>1
	PY	3,19	1,04	4,24	0,82	4,50	0,78	153,04	0,00**	3>2>1
	PDY	3,10	1,00	4,22	0,91	4,45	0,72	169,17	0,00**	3>2>1
	KY	3,19	1,02	4,29	0,84	4,56	0,62	185,98	0,00**	3>2>1
PSAÖ	ÖY	3,36	0,89	4,28	0,77	4,49	0,67	148,69	0,00**	3>2>1
	UM	3,21	1,03	4,30	0,80	4,53	0,64	174,94	0,00**	3>2>1
	PD	3,14	1,01	4,24	0,87	4,42	0,72	158,39	0,00**	3>2>1
	İY	3,19	0,97	4,19	0,96	4,35	0,83	120,32	0,00**	2>1
AÖYÖ		2,57	0,64	3,33	0,62	3,42	0,66	140,45	0,00**	2>1

SDY: spor dalı yeterliği, **PY:** psikolojik yeterlik, **PDY:** Profesyonel düşünce yeterliği, **KY:** Kişilik yeterliği, **ÖY:** Öz yeterlik, **UM:** Umut, **PD:** Psikolojik dayanıklılık, **İY:** İyimserlik

Tablo 8’de katılımcıların ölçeklerden aldıkları puanların spor yılı değişkenine göre ANOVA sonuçları sunulmuştur. Yapılan ANOVA testi sonuçları, tüm boyutlarda anlamlı farklılıkların olduğunu göstermektedir ($p<0,01$). Bu bulgular, spor yılı 7 yıl ve üzeri olanların ortalama puanlarının spor yılı 4-6 yıl ve 1-3 yıl olanlardan daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Tablo 9. Ölçek Puanlarının Gelir Durumuna Göre ANOVA Testi Sonuçları

		¹ Gelir<Gider (n=193)		² Gelir=Gider (n=467)		³ Gelir>Gider (n=90)		F	p	Anlamlı
		Ort.	Ss.	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.			
SÖYÖ	SDY	3,72	1,08	3,98	1,13	4,25	1,03	7,58	0,00**	1<2,1<3
	PY	3,69	1,02	3,98	1,07	4,21	1,05	8,72	0,00**	1<2,1<3
	PDY	3,55	1,01	3,97	1,08	4,04	1,07	12,00	0,00**	1<2,1<3
	KY	3,72	1,01	4,01	1,07	4,24	0,94	8,99	0,00**	1<2,1<3
PSAÖ	ÖY	3,77	0,86	4,05	0,96	4,23	0,85	9,52	0,00**	1<2,1<3
	UM	3,71	0,97	4,01	1,08	4,28	0,75	10,75	0,00**	3>2>1
	PD	3,56	0,98	3,97	1,09	4,14	0,87	13,65	0,00**	1<2,1<3
	İY	3,46	1,00	4,00	1,07	4,07	0,93	20,39	0,00**	1<2,1<3
AÖYÖ		2,81	0,60	3,16	0,79	3,21	0,67	16,73	0,00**	1<2,1<3

SDY: spor dalı yeterliği, **PY:** psikolojik yeterlik, **PDY:** Profesyonel düşünce yeterliği, **KY:** Kişilik yeterliği, **ÖY:** Öz yeterlik, **UM:** Umut, **PD:** Psikolojik dayanıklılık, **İY:** İyimserlik

Tablo 9’da katılımcıların ölçeklerden aldıkları puanların gelir değişkenine göre ANOVA sonuçları sunulmuştur. Yapılan ANOVA testi sonuçları, tüm boyutlarda anlamlı farklılıkların olduğunu göstermektedir ($p<0,01$). Bu bulgular, geliri yüksek olanların ortalama puanlarının geliri az olanlardan daha yüksek, gelir ve gideri eşit olanların ise yine geliri az olanlardan daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Tablo 10. Ölçek Puanları Arasındaki Korelasyon Sonuçları

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
SDY ¹	1	,870**	,850**	,885**	,774**	,797**	,777**	,722**	,761**
PY ²		1	,884**	,903**	,808**	,828**	,829**	,757**	,777**
PDY ³			1	,891**	,791**	,811**	,808**	,781**	,790**
KY ⁴				1	,818**	,823**	,819**	,758**	,785**
ÖY ⁵					1	,908**	,901**	,827**	,855**
UM ⁶						1	,924**	,861**	,832**
PD ⁷							1	,875**	,864**
İY ⁸								1	,822**
AÖYÖ ⁹									1

****p<0,01**

SDY: spor dalı yeterliği, **PY:** psikolojik yeterlik, **PDY:** Profesyonel düşünce yeterliği, **KY:** Kişilik yeterliği, **ÖY:** Öz yeterlik, **UM:** Umut, **PD:** Psikolojik dayanıklılık, **İY:** İyimserlik
Araştırmada kullanılan AÖYÖ toplam, SÖYÖ ve PSAÖ alt boyut ortalamalarının

Araştırmada kullanılan AÖYÖ toplam, SÖYÖ ve PSAÖ alt boyut ortalamalarının birbirleri ile olan korelasyonu incelenmiştir. Yapılan analize göre ölçeklerin kendi alt boyutları arasında ve ölçekler arasında yüksek-pozitif yönlü ilişkilerin olduğu belirlenmiştir. Bu bulgulara göre katılımcıların psikolojik sermaye algıları arttıkça sporcu öz yeterlikleri ve akademik öz yeterlikleri artmaktadır. Aynı şekilde bu faktörlerden birisi arttıkça diğerleri de pozitif yönde yüksek düzeyde artmaktadır (Tablo 10).

Tablo 11. PSAÖ Ve SÖYÖ Arasındaki Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Standart Hata B	B	T	P
Sabit	,34	,08	-	4,42	.000
Psikolojik Sermaye Algısı	,91	,02	,87	48,42	.000
R= ,87	R ² = ,76				
F _(1,748) = 2344,14	P= .000				

Tablo 11’de psikolojik sermaye algısının, sporcu öz yeterliğinin anlamlı bir yordayıcısı olup olmadığını belirlemek için yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonuçları sunulmuştur. Yapılan analiz sonucunda psikolojik sermaye algısının sporcu öz yeterliğinin anlamlı bir yordayıcısı olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların psikolojik sermaye algıları sporcu öz yeterliği üzerindeki toplam varyansın %76’sını açıklamaktadır.

Tablo 12. PSAÖ Ve AÖYÖ Arasındaki Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Standart Hata B	B	T	P
Sabit	,43	,05	-	8,04	.000
Psikolojik Sermaye Algısı	,67	,01	,88	51,44	.000
R= ,88	R ² = ,78				
F _(1,748) = 2645,88	P= .000				

Tablo 12’de psikolojik sermaye algısının, akademik öz yeterliğin anlamlı bir yordayıcısı olup olmadığını belirlemek için yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonuçları sunulmuştur. Yapılan analiz sonucunda psikolojik sermaye algısının akademik öz yeterliğin anlamlı bir yordayıcısı olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların psikolojik sermaye algıları akademik öz yeterlik üzerindeki toplam varyansın %78’ini açıklamaktadır.

5. TARTIŞMA

Araştırmanın bu bölümünde, elde edilen bulgular literatürde yer alan ilgili araştırmalarla tartışılmış ve yorumlanmıştır.

Mevcut araştırmanın ölçek ortalama puanları incelendiğinde, AÖYÖ, SÖYÖ ve PSAÖ alt boyutlarından elde edilen puanların ortalama değerlerin üzerinde olduğu görülmüştür. Bu bulgulara paralel olarak Biricik (2015), tarafından yapılan araştırmada, beden eğitimi ve spor öğretmenleri adaylarının da akademik öz-yeterlik düzeyleri yüksek bulunmuştur. Bununla beraber yapılan araştırmalarda, beden eğitimi öğretmeni adaylarının (Alemdağ ve ark., 2014; Alemdağ, 2015; Cihan, 2014), beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin (Küçükkılıç ve Öncü, 2014) akademik öz-yeterlik düzeyinin orta seviyede olduğunu ortaya koymuştur. Tekeli (2017) tarafından yapılan beden eğitimi ve spor öğretmeni adayları ile diğer öğretmen adaylarının karşılaştırılması ile ilgili çalışması akademik öz yeterlik düzeyinin orta seviyede olduğunu ortaya koymuştur. Özsüer ve ark., (2011), tarafından yapılan bir diğer araştırmada, beden eğitimi ve spor öğretmeni adaylarının diğer branşlardaki öğretmen adaylarına göre daha yüksek düzeyde akademik öz yeterliğe sahip oldukları tespit edilmiştir. Kaya ve ark., (2014) tarafından ortaöğretime görev yapan öğretmenleri üzerinde yapılan araştırmada katılımcıların psikolojik sermaye düzeylerinin orta seviyede olduğu görülmüştür. Yazıcı (2022)'nın farklı branşlardaki sporcular üzerinde yapmış olduğu araştırmada katılımcıların yüksek düzeyde sporcu öz yeterliğine sahip olduklarını ortaya koymuştur. Görüldüğü üzere mevcut araştırma sonuçları literatürle benzerlik göstermektedir.

Çalışmanın bulguları cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde, SÖYÖ-Psikolojik Yeterlik, PSAÖ- Öz yeterlik ve AÖYÖ puanlarında kadınların ortalama puanlarının erkeklerden daha yüksek olduğu anlaşılmıştır. Literatür incelendiğinde mevcut

araştırmanın bulgularını destekler nitelikte çalışmalar yer almaktadır. Çetinkaya ve Ulucan (2017), yaptığı çalışmada, beden eğitimi öğretmen adaylarının akademik öz-yeterlik düzeylerinin cinsiyet değişkeni açısından farklılık gösterdiği, kadın öğrencilerin akademik öz yeterlik düzeyinin erkek öğrencilere oranla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bununla beraber Polat (2017), tarafından yapılan çalışmada üniversitede öğrenim gören kadın öğrencilerin erkek öğrencilere oranla daha yüksek akademik başarıya sahip oldukları tespit edilmiştir. Bunun aksine literatürde erkek öğrencilerin akademik öz yeterliğinin yüksek olduğunu ortaya koyan araştırmalar da mevcuttur. Satıcı (2013), yaptığı çalışmada üniversite öğrencilerinin akademik öz yeterliklerini farklı değişkenler doğrultusunda araştırmıştır. Araştırma sonucunda, erkek öğrencilerin akademik öz yeterliklerinin kadın öğrencilerden oranla daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Mirzeoğlu ve ark., (2007)'nın yapmış olduğu araştırmalarında cinsiyet değişkenine göre erkeklerin lehine sonuçlar elde etmiştir. Spence ve ark., (2010), ergenler arasında fiziksel aktiviteyi açıklamada öz yeterliğin rolü adlı çalışmalarında erkeklerin lehine bir sonuca ulaşmışlardır. Bunun yanı sıra Topçuoğlu (2018), yaptığı çalışmada beden eğitimi öğretmen adaylarının, cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Aksu (2015), lise öğrencileri ile ilgili yaptığı çalışmada cinsiyete göre bir farklılık tespit edememiştir. Aynı şekilde Biricik (2015), beden eğitimi ve spor bölümünde öğrenim gören öğrencilerin akademik öz yeterliğin incelenmesi adlı çalışmasında cinsiyet değişkenine göre farklılık tespit etmemiştir. Bununla beraber Pekdemir (2015), dokuzuncu ve onuncu sınıf öğrenciler ile yaptığı çalışmada; Yağcı ve Aksoy (2015), müzik öğretmenleri adayları ile yaptığı çalışmada ve Yılmaz ve ark., (2010), beden eğitimi ve spor öğretmenleri ile yaptığı çalışmada cinsiyet değişkenine göre bir farklılık tespit etmemişlerdir.

Cinsiyet ve psikolojik sermaye algılarıyla ilişkili olarak mevcut araştırmada pozitif psikolojik sermayenin alt boyutlarından biri olan öz-yeterlik alt boyutunda kadınların erkeklerden oranla daha yüksek düzeye sahip oldukları tespit edilmiştir. Akdoğan ve Polatçı (2013), psikolojik sermayenin performansa yönelik etkisini incelediği çalışmada cinsiyet bakımından anlamlı farklılık tespit etmemiştir. Savur (2013) ise psikolojik sermaye ve otantik liderlik ilişkisi adlı araştırmasında erkeklerin lehine anlamlı bir farkındalık tespit etmiştir.

Cinsiyet değişkenine göre SÖYÖ alt boyutlarından psikolojik yeterlik alt boyutunda kadınların erkeklerden daha yüksek puanları olduğu görülmüştür. Yazıcı (2022)'nin araştırmasında da mevcut araştırma sonuçlarına paralel olarak, kadın katılımcıların SÖYÖ-psikolojik yeterlik ve kişilik yeterliği ortalama puanları erkek katılımcılardan daha yüksek bulunmuştur. Mevcut araştırma bulgularını destekler nitelikte olarak, literatürde bazı araştırmalarda kızların erkeklere göre öz yeterlik puanlarının yüksek olduğu ifade edilmiştir (Midgley ve Urdan, 2001; Baker ve Wigfield, 1999). Cumming ve Hall (2004) öz yeterlik ve spor performansında cinsiyetin rolüne baktıkları çalışmada erkek sporcuların kadınlardan daha yüksek öz yeterlik düzeyine sahip oldukları tespit edilmiştir. Bununla beraber, sporda öz yeterlik ve cinsiyet farklılıklarını ele alan (Elliot ve Dweck, 2005) araştırmalarda erkeklerin aleyhine sonuçlar elde etmişlerdir. Literatürde yer alan araştırmalarda cinsiyet açısından sporcu öz yeterliği ve sportif performans toplam puanları üzerinden değerlendirilmiş ancak mevcut araştırmada sadece alt boyut düzeyinde anlamlı farklılık belirlenmiştir. Sonuçların bu nedenle farklılık gösterdiği söylenebilir.

Lisans durumuna göre araştırma bulguları incelendiğinde lisanslı olan katılımcıların SÖYÖ, PSAÖ tüm alt boyutları ve AÖYÖ ortalama puanlarının lisanslı

olmayan katılımcılardan daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Literatürde araştırmayı destekler çalışmalar mevcuttur. Kafkas ve ark (2010)'nın beden eğitimi öğretmen adayları üzerinde yaptıkları araştırmalarında lisanslı olarak spor yapanların lehine öz yeterlik algılarının yüksek olduğu belirlenmiştir. Hastuti ve ark (2024), araştırmalarının sonucunda yüksek düzey akademik öz yeterliğe sahip sporcuların lisans seviyelerinin de yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Psikolojik sermaye ve spor lisansı ile ilgili yapılan araştırmalara bakıldığında da araştırma ile paralel sonuçlar mevcuttur. Lai ve ark (2020) Tayvan'daki ergen Beyzbol oyuncularının atletik performansı ve kariyer gelişiminde psikolojik sermayenin rolünü ele aldıkları araştırmalarında psikolojik sermaye ve spor lisansı arasında anlamlı bir ilişki olduğunu tespit etmişlerdir.

Spor türüne bağlı olarak katılımcıların SÖYÖ, PSAÖ alt boyutları ve AÖYÖ ortalama puanları incelendiğinde bireysel sporcuların lehine anlamlı farklılıklar görülmüştür. Yapılan literatür taramasında spor türü ile ilgili çalışmalarda araştırma ile paralel sonuçlar görülmüştür. Feltz ve Lirgg (2001), çalışmasında bireysel sporlar ile ilgilenen sporcuların öz yeterlik düzeylerinin daha yüksek olduğunu ifade etmiştir. Spor türü ile psikolojik sermaye algısı ile ilgili yapılan literatür taramasında, spor türünün psikolojik sermaye algısı üzerindeki etkisinin genellikle bireysel sporlar için daha belirgin olduğunu ve bireysel sporcuların genellikle daha yüksek psikolojik sermaye algısına sahip olduğu görülmüştür. Kim ve ark (2017), “spor örgütlerinde psikolojik sermaye: spor çalışanları arasında umut, etkinlik, dayanıklılık ve iyimserlik” başlıklı araştırmasında bireysel sporcuların psikolojik sermaye algılarının yüksek olduğunu ifade etmişlerdir. Bireysel sporlar, kişisel başarı ve motivasyon üzerine daha fazla odaklanarak psikolojik sermayeyi artırırken, takım sporları psikolojik sermaye algısını grup dinamikleri ve takım başarısı ile etkilemektedir.

Mevcut araştırmada bölüm değişkeni bulgularına göre, antrenörlük eğitimi bölümü öğrencilerinin SÖYÖ- spor dalı yeterliği ve SÖYÖ-profesyonel düşünce yeterliği ortalama puanlarının beden eğitimi ve spor öğretmenliği ve spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinden yüksek olduğu görülmüştür. Literatürde bu konuya ilişkin bölüm değişkenini ele alan araştırma sayısı oldukça azdır. Küçükçılıç ve Öncü (2014), araştırmasında, öğrencilerin akademik öz yeterlik algıları ile bölüm değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir. Aynı şekilde, Eroğlu ve ark., (2017), yaptığı çalışmada, spor bilimlerinde yükseköğrenim gören öğrencilerin akademik öz yeterlik ve akademik güdülenme düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Yapılan araştırmanın sonuçlarına göre, öğrencilerin akademik öz yeterlik ölçeği puanlarının bölüm değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Bölüm değişkeni ve psikolojik sermaye ile ilgili literatür taramasında da çok fazla çalışmaya rastlanmamıştır. Yapılan literatür taramasında Sandıkçı ve Öncü (2013), beden eğitimi ile diğer alanlardaki öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin yeterlik algıları ve tutumlarının belirlenmesi ve karşılaştırılması adlı çalışmalarında bölüm değişkenine göre bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Sınıf değişkenine göre araştırma bulguları değerlendirildiğinde, SÖYÖ ve PSAÖ arasında anlamlı farklılık tespit edilmemiş, AÖYÖ puanlarında 3. sınıf öğrencilerinin elde ettikleri puan ortalamalarının 1. sınıf öğrencilerinden daha yüksek olduğu görülmüştür. Alemdağ (2015)'in beden eğitimi öğretmeni adayları üzerinde yapmış olduğu araştırma sonuçlarına göre 3. sınıf öğrencilerinin akademik öz yeterlik puanlarının 1. sınıf ve 2. sınıftaki öğrencilerden daha yüksek olduğu görülmüştür. Eryenen (2008)'in çalışma sonuçları incelendiğinde; birinci ve üçüncü sınıf öğrencilerin akademik öz-yeterlik düzeyinden dördüncü sınıftaki öğrencilerinin akademik öz yeterlik düzeyi puanlarının

anlamalı derecede yüksek olduğu görülmektedir. Aynı şekilde Coşkun (2017), Pekel (2016) ve Akpınar (2015)'in çalışma sonuçlarında da sınıf değişkeni, katılımcıların öz yeterlik düzeyine etki eden bir değişken olarak görülmektedir. Uslu (2018)'in araştırma sonuçları incelendiğinde akademik öz yeterlik algılarında, birinci, üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileri arasında dördüncü sınıf öğrencileri lehine anlamlı bir farklılık görülmektedir. Cihan (2014)'in araştırmasında da benzer sonuçlar olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar, araştırma sonucunda elde edilen bulgular ile paraleldir. Bu bulgular doğrultusunda, bireyin eğitim ve öğretim hayatında geçirdikleri zamana bağlı olarak akademik öz yeterlik düzeylerinde artış meydana geldiği söylenebilir. Bununla beraber Şirin ve ark., (2023), tarafından yapılan çalışmada sporcu öğrencilerin sporcu öz yeterlik ve akademik öz yeterliğin eğitim alma sürecine göre arttığını tespit etmiştir.

Spor yılına göre araştırma bulguları incelendiğinde, spor yapma yılı 7 yıl ve daha fazla olanların SÖYÖ, AÖYÖ ve PSAÖ ortalama puanlarının 1-3 yıl ve 4-6 yıl olanlardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Yazıcı (2022) benzer olarak, 7 yıl ve üzeri spor yılına sahip olanların ortalama puanlarının 4-6 yıl ve 1-3 yıl olanlara göre spor dalı yeterliği, psikolojik yeterlik, profesyonel düşünce yeterliği ve kişilik yeterliği ortalama puanlarından daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Sarı'nın (2013) güreşçilerle yaptığı araştırmasında sportif öz-yeterlik düzeyi en düşük olan grup 0-7 yıl olduğu görülmektedir. Çetinoğlu (2016)'nın Bursa Birinci Amatör Ligi'ndeki futbolcularla yaptığı çalışma sonuçlarında, spor yılı değişkenine göre öz-yeterlik düzeylerinin değişmediği görülmektedir. Ertoğan (2017)'in sakatlık geçirmiş sporcular üzerinde yapmış olduğu araştırmasında da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Ancak literatürde yer alan birçok araştırma sonuçlarına bakıldığında spor yapma yılı yüksek olan grupların spor yapma yılı düşük olan gruplara oranla daha yüksek sporcu öz-yeterlik düzeyine

sahip oldukları görülmüştür (Qazi ve ark., 2023; Barut, 2008; Daryna ve ark., 2020). Mevcut araştırmada spor yapan öğrencilerin akademik öz-yeterlik düzeylerinin spor yapmayan öğrencilerden daha yüksek olduğu bulunmuştur. İlgili literatür incelendiğinde Ünlü (2008)'nün beden eğitimi öğretmenlerinin yeterlikleri ve sınıf yönetimi davranışları adlı çalışmada düzenli olarak spor yapan öğretmenlerin yapmayanlara kıyasla öğretmen yeterlik algılarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç deneyimin başarı ve pozitif yönlü bir ilerleyiş getirdiği söylenebilir.

Gelir durumuna göre araştırma bulguları incelendiğinde, geliri giderinden yüksek olan spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin SÖYÖ, AÖYÖ ve PSAÖ tüm boyutlarındaki ortalamalarının geliri giderinden az ve geliri giderine eşit olan öğrencilerden daha yüksek olduğu görülmüştür. Alemdağ (2013) yaptığı araştırmada ailelerinin gelir düzeyi düşük olan öğretmen adaylarının sosyal öz yeterlik algı düzeylerinin, yüksek gelir düzeyine sahip ailelere göre daha düşük olduğunu ortaya koymuştur. Sakarya'nın (2013) ergenlerle yaptığı çalışmasına bakıldığında, gelir durumu değişkeninin öz-yeterlik alt boyutlarında etkisi olduğu görülmektedir. Çelik (2013) araştırmasında üstün zekâlı öğrencilerin akademik öz yeterlik ortalamalarının gelir durumu iyi olanların lehine yüksek olduğunu tespit etmiştir. Öte yandan bu sonuçların aksine, Yıldırım (2018) yüksek lisans yapmakta olan öğrenciler ile yaptığı araştırmada gelir durumu algılarına göre, öz-yeterlik puanları arasında anlamlı farklılık tespit edilememiştir. Literatürde yer alan bazı araştırmalarda benzer sonuçlar elde etmiştir İslam (2016), beden eğitimi ve spor öğretmenliği ile sınıf öğretmenliğinde öğrenim gören öğrencilerin akademik öz-yeterlik algılarının karşılaştırıldığı araştırmasında gelir durumuna göre anlamlı bir farklılığa rastlamamıştır. Altuntaş ve ark., (2016)'nın beden eğitimi öğretmeni adayları üzerinde yaptığı araştırmalarında öz yeterlik düzeyinin gelir durumuna göre değişmediği sonucuna

ulaşmışlardır. Deryahanoğlu ve ark., (2019)'nın spor bilimleri fakültesi öğrencileri üzerine yaptıkları araştırmada, Türkekul ve Sarıkabak (2019) 'ın beden eğitimi ve spor öğretmeni adayları üzerine yaptıkları araştırmada akademik öz-yeterlikleri gelir durumuna göre değişmediği belirlenmiştir. Bu farklılıkların örneklem grubu farklılığından kaynaklandığı söylenebilir. Genel olarak bakıldığında, literatürde yer alan araştırmalarda gelir durumu ile öz yeterlik arasında anlamlı ilişki olduğu söylenebilir. Aydın (2011) ve Satıcı (2013)'nin araştırma sonuçları da bunu destekler niteliktedir. Öte yandan araştırmacılar, sosyo-ekonomik faktörlerin psikolojik sermaye üzerinde etkisinin olduğunu belirtmişlerdir (Luthans ve ark., 2007a). Çimen (2015), öğretmenlerin psikolojik sermaye algılarını incelediği çalışmada psikolojik sermaye algısını etkileyen önemli faktörlerden birisi olarak gelir düzeyini işaret etmiştir.

Mevcut araştırmada kullanılan ölçeklerin ilişkisi incelendiğinde, kendi alt boyutları arasında ve ölçekler arasında yüksek-pozitif yönlü ilişkilerin olduğu belirlenmiştir. Bu bulgulara göre katılımcıların psikolojik sermaye algıları arttıkça sporcu öz yeterlikleri ve akademik öz yeterlikleri artmaktadır. Aynı şekilde bu faktörlerden birisi arttıkça diğerleri de pozitif yönde yüksek düzeyde arttığı görülmüştür. Yapılan literatür taramasında da araştırma ile benzer sonuçlara sahip çalışmalar görülmüştür. Pérez (2022) üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmasında akademik psikolojik sermaye ile akademik başa çıkma stresi arasındaki pozitif anlamlı bir ilişki bulmuştur. Diğer yandan Üniversite öğrencilerinde akademik psikolojik sermaye ile akademik performans (Luthans ve ark., 2012) gibi diğer benzer ilişki türleri arasında pozitif bir ilişki olduğunu öne süren önceki araştırma bulgularıyla tutarlıdır. Benzer şekilde Kumbar (2024) araştırmasında sporcular arasında öz-yeterlilik düzeyleri ile spor başarısı arasında önemli bir pozitif korelasyon olduğunu ortaya koymaktadır. Liu ve Huang (2022)

araştırmalarında, üniversite öğrencilerinin psikolojik sermaye ve akademik performansları arasında önemli derecede pozitif ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Bandura (1997), öz güvene sahip çalışanları daha iyi performans gösterenler olarak adlandırmıştır. Buna göre, çalışanlar psikolojik sermayenin alt boyutu olan yüksek öz yeterliğe sahipse, başarılı olabileceklerine inanırlar. Sonuç olarak, verilen göreve daha fazla çaba harcarlar. Çalışanlar başarılı olmak için daha çok çabaladıklarında, genellikle daha iyi performans gösterirler. Bu öz yeterliğin iş performansı ile ilişkili olduğu anlamına gelmektedir. Mevcut literatür, psikolojik sermayenin öğrencilerin okulda not ortalaması (Datu ve Valdez, 2016; Luthans ve ark., 2012; Martínez ve ark., 2019) çalışmayla ilgili olumlu duygular (Carmona-Halty ve ark., 2019), akademik katılım (Datu ve ark., 2016; Martínez ve ark., 2019) ve azim (Luthans ve ark., 2012) gibi öğrencilerin olumlu sonuçlarıyla oldukça ilişkili olduğunu ileri sürmektedir.

Psikolojik sermaye algısının, sporcu öz-yeterliğini yordamasına ilişkin değerler incelendiğinde, psikolojik sermaye algısı ve sporcu öz-yeterliğini arasında yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Elde edilen sonuçlar katılımcıların sporcu öz-yeterliğini yordamada psikolojik sermaye algısının önemli bir rolünün olduğunu göstermektedir. Buna göre, katılımcıların psikolojik sermaye algıları sporcu öz yeterliği üzerindeki toplam varyansın %76'sını açıklamaktadır. İlgili literatür bulguları incelendiğinde mevcut sonuçlarla benzerlik gösteren araştırmalara ulaşmak mümkündür. Lee ve ark., (2022)'nin örneklem grubunu Tayvan'daki üniversite birinci ligindeki judo sporcularının oluşturduğu araştırmalarında psikolojik sermaye spor performansının %76'sını açıklamaktadır. Dolayısıyla, psikolojik sermaye seviyesi ne kadar yüksekse, spor performansı üzerindeki olumlu etkinin o kadar iyi olduğu ortaya konulmuştur. Mevcut araştırma sonuçlarıyla uyumlu olarak, Kim ve ark., (2020)'nin

araştırma sonuçlarında da psikolojik sermayenin sporcuların performans memnuniyetleri üzerinde çok önemli etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Psikolojik sermaye algısının, akademik öz-yeterliğini yordamasına ilişkin değerler incelendiğinde ise, yine akademik öz-yeterliğini yordamada psikolojik sermaye algısının önemli bir rolünün olduğu görülmektedir. Buna göre, psikolojik sermaye algıları akademik öz yeterliği üzerindeki toplam varyansın %78'ini açıklamaktadır. Pérez (2022) araştırmasında akademik psikolojik sermayenin akademik stresle başa çıkmadaki varyansın %58'ini açıkladığını tespit etmiştir. Liu ve Huang (2022)'ın araştırmasında psikolojik sermayenin akademik performansının (genel not ortalaması) tahmininde pozitif rol oynadığı ve akademik performanstaki varyansın %3.4'ünü açıklamıştır. Koperski (2017) de araştırmasında psikolojik sermayenin öğrencilerin akademik performanslarının %69 gibi önemli varyansını açıkladığını belirlemiştir. Bu sonuçlar akademik bağlamlardaki deneysel çalışmalarla örtüşmektedir. Araştırmacılar tarafından psikolojik sermayesi yüksek olan öğrencilerin daha iyi anlam odaklı stratejilerden yararlanabileceği ve daha fazla memnuniyet yaşayarak öğrencilerin akademik performanslarına doğrudan etki edeceğini ortaya koymuştur (Ortega-Maldonado ve Salanova, 2017).

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. SONUÇ

Bu bölümde elde edilen bulgularla ilgili sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin;

- SÖYÖ, PSAÖ ve AÖYÖ puanlarının cinsiyet analizinde SÖYÖ alt boyutlarından psikolojik yeterlilik alt boyutunda, PSAÖ alt boyutlarından öz yeterlik alt boyutunda ve AÖYÖ de anlamlı farklılık görülürken diğer alt boyutlarda anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Bununla beraber istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilen tüm alt boyutlarda kadınların ortalamaları erkeklerin ortalamalarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.
- SÖYÖ, PSAÖ ve AÖYÖ puanlarının sporcu lisansı analizinde tüm alt boyutlarda anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Bu sonuca göre sporcu lisansı olan öğrencilerin SÖYÖ, PSAÖ ve AÖYÖ puanlarının ortalamaları sporcu lisansı olmayan öğrencilerden yüksek olduğu tespit edilmiştir.
- SÖYÖ, PSAÖ ve AÖYÖ puanlarının spor türü değişkenine göre yapılan analizinde SÖYÖ alt boyutlarından Kişilik Yeterliği alt boyutu hariç tüm alt boyutlarda anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Anlamlı farklılık olan tüm boyutlarda bireysel sporlar ile ilgilenen öğrencilerin ortalama puanlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.
- SÖYÖ, PSAÖ ve AÖYÖ puanlarının bölüm değişkenine göre yapılan analizinde SÖYÖ alt boyutlarından Spor Dalı Yeterliliği, Profesyonel Düşünce Yeterliliği ve AÖYÖ de anlamlı farklılık tespit edilmişken diğer alt boyutlarda anlamlı farklılığa rastlanılmamıştır. Bununla beraber

yapılan istatistiksel analiz sonuçlarında antrenörlük bölümünün diğer bölümlere oranla daha yüksek sonuçlar elde ettiği tespit edilmiştir.

- SÖYÖ, PSAÖ ve AÖYÖ puanlarının sınıf değişkenine göre yapılan analizinde AÖYÖ puanında anlamlı farklılık tespit edilirken diğer ölçeklerde anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Bununla beraber yapılan istatistiksel analiz sonucunda anlamlı farklılık tespit edilen ölçekte 3. Sınıf öğrencilerinin 1. Sınıf öğrencilerine göre daha yüksek puanları olduğu tespit edilmiştir.
- SÖYÖ, PSAÖ ve AÖYÖ puanlarının spor yılı değişkenine göre yapılan analizinde tüm ölçeklerde anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular neticesinde 7 yıl ve üzeri spor yapan öğrencilerin 4-6 yıl ve 1-3 yıl arası spor yapan öğrencilerden daha yüksek puanları olduğu tespit edilmiştir.
- SÖYÖ, PSAÖ ve AÖYÖ puanlarının gelir durumu değişkenine göre yapılan analizinde tüm ölçeklerde anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular neticesinde geliri giderinden yüksek olan öğrencilerin geliri giderinden az olan öğrencilerden daha yüksek puana sahip olduğu tespit edilmiştir aynı zamanda geliri gideri ile eşit olan öğrencilerin puanları da geliri giderinden az olan öğrencilerden daha yüksek tespit edilmiştir.
- SÖYÖ, PSAÖ ve AÖYÖ birbirleri ile olan ilişkisine bakıldığında ölçeklerin kendi alt boyutları arasında ve ölçekler arasında yüksek-pozitif yönlü ilişki belirlenmiştir. Elde edilen bulgular neticesinde psikolojik sermaye algıları yüksek olan öğrencilerin sporcu öz yeterlik ve akademik

öz yeterlik düzeyleri de artmaktadır. Buna bağlı olarak bir faktör artış gösterirse diğer faktörlerde pozitif yönde artış göstermektedir.

- Yapılan analiz sonucunda psikolojik sermaye algısının sporcu öz yeterliğini ve akademik öz yeterliğinin anlamlı bir yordayıcısı olduğu tespit edilmiştir.

6.2. ÖNERİLER

Yapılan araştırmanın sonucunda bazı öneriler aşağıda verilmiştir.

- Psikolojik yeterlilik, öz yeterlik ve akademik öz yeterlik puanları kadın öğrencilerde erkek öğrencilerden yüksek olduğu göz önünde bulundurulduğunda, bu farklılığa sebep olan etmenleri daha detaylı araştırmak için cinsiyete bağlı eğitim ve destek programları yapılabilir.
- Erkek öğrencilerin puanlarının düşük olduğu alanlarda gelişimini sağlamak amacıyla mentörlük programları ve psikolojik destek hizmetleri verilebilir.
- Sporcu lisansı olan öğrencilerin sporcu lisansı olmayan öğrencilerden daha yüksek puanlar aldığı görülmüş, bu sebeple sporcu lisansı olan öğrencilere yönelik motivasyon ve ödül sistemleri yapılabilir.
- Sporcu lisansı olmayan öğrencilerin sporcu lisansına sahip olma oranlarını arttırmak amacıyla öğrenciler teşvik edilebilir ve sporcu lisansı alabilmeleri için öğrencilere gerekli desteklerin sağlanması önemlidir.
- Bireysel sporlarla ilgilenen öğrencilerin grup sporlarıyla ilgilenen öğrencilerden daha yüksek puanlar alması, bireysel sporların bireylerde daha etkili olduğunu gösterir bu nedenle bireysel spor dallarına yönelik

daha fazla kaynak ayrılması ve bu sporlarla ilgilenen öğrencilerin desteklenmesi önerilir.

- Grup sporlarına katılımın artırılması ve bu alandaki öğrencilere de bireysel sporcular kadar destek sağlanması hedeflenmelidir. Bununla beraber grup sporlarının bireysel spordan daha düşük puanlar aldığı alanlar ile ilgili çalışmalar yapılabilir.
- Antrenörlük bölümünde okuyan öğrencilerin diğer bölümlerde okuyan öğrencilerden göre daha yüksek puanlar aldığı göz önünde bulundurulduğunda, diğer bölümlerdeki öğrencilerin de aynı seviyeye ulaşabilmeleri için ek destek ve eğitim programları düzenlenerek öğrencilere katkı sağlanabilir.
- Üçüncü sınıf öğrencilerinin birinci sınıf öğrencilerinden daha yüksek puanlar aldığı göz önünde bulundurulduğunda, birinci sınıf öğrencilerinin akademik ve psikolojik desteklerinin artırılması önerilir.
- Uzun yıllar spor yapan öğrencilerin daha yüksek puanlar alması, sporun uzun vadeli katkılarını göstermektedir. Bu sebeple, spor faaliyetlerine erken yaşta başlamaya yönelik teşvikler yapılabilir.
- Spor yapan öğrencilerin spor yapma devamlılığını sağlamak için çeşitli motivasyon programları ve etkinlikleri düzenlenebilir.
- Gelir durumu yüksek olan öğrencilerin gelir durumu düşük olan öğrencilerden daha yüksek puanlar aldığı göz önünde bulundurulduğunda, gelir durumu düşük olan öğrencilere maddi destek imkânının sağlanması ve burs imkânlarının artırılması önerilir.

- Gelir durumu eşit olan öğrencilerin de desteklenmesi ve akademik başarılarının artırılması için ek kaynaklar sağlanmalıdır.
- Psikolojik sermaye algısı yüksek olan öğrencilerin sporcu ve akademik öz yeterlik düzeylerinin de yüksek olduğu göz önüne alınarak, bu algıyı artırmaya yönelik eğitim programları ve seminerler düzenlenebilir.
- Psikolojik sermayeyi artırmak için öğrencilerin motivasyonunu yükseltecek, stres yönetimi ve kişisel gelişimlerine katkı sağlayacak programlar düzenlenebilir.
- Araştırma, sadece belli üniversitelerin spor bilimleri fakültesi öğrencileri ile sınırlı olarak kalmış olup diğer fakültelerden öğrenciler dâhil edilmemiştir. Bu durum, sonuçların genelleştirilebilirliğini sınırlayabilir. Gelecek araştırmalarda, farklı fakültelerden ve farklı üniversitelerden daha geniş bir örneklem grubundan veri toplanarak sonuçların genelleştirilebilirliği artırılabilir.
- Araştırmada kullanılan ölçeklerin kendini bildirim ölçekleri olması, katılımcıların verdikleri yanıtların doğruluğunu ve nesnelliğini sınırlayabilir. Katılımcıların kendi algılarına dayalı yanıtlar vermesi, objektif ölçümler yapılmasını zorlaştırabilir. Gelecek çalışmalarda, daha objektif ölçüm yöntemleri ve gözlem teknikleri kullanılarak verilerin doğruluğu artırılabilir.
- Araştırma, belirli bir zaman dilimi içerisinde elde edilen verilerle sınırlıdır ve uzun vadeli etkiler gözlemlenememiştir. Buna bağlı olarak psikolojik sermaye, sporcu öz yeterlik ve akademik öz yeterliğin akademik başarı üzerindeki uzun vadeli etkiler araştırılmamıştır. Gelecek çalışmalarda,

uzun vadeli bir araştırma yapılarak değişkenlerin zaman içerisindeki etkileri ve değişimleri incelenebilir.

- Araştırma, spor türü ve lisans durumu gibi belirli değişkenler ile yapılmıştır. Ancak, öğrencilerin spor yapma sıklığı, antrenman süresi ve spor geçmişi gibi diğer faktörler göz önüne alınmamıştır. Gelecek çalışmalarda, bu faktörler de dâhil edilerek daha kapsamlı bir analiz yapılabilir.
- Gelecek çalışmalarda, psikolojik faktörlerin farklı boyutlarının incelenmesi ve bu faktörlerin akademik ve spor başarılarına olan etkilerinin daha detaylı analiz edilmesi önerilir.

KAYNAKÇA

- Ağaoğlu, C., 2012. Cinsiyetleri Farklı Üniversite İkinci Sınıf Öğrencilerinin İyilik Hali Boyutlarına Göre Öz Yeterlik ve Sürekli Öfkelerinin İncelenmesi. (Y.Lisans Tezi), Mersin Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Akdoğan, A. ve Polatçı S., 2013. Psikolojik sermayenin performans üzerindeki etkisinde iş aile yayılımı ve psikolojik iyi oluşun etkisi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 17 (1), 273-294.
- Akman, Y. ve Korkut F., 1993. Umut ölçeği üzerine bir çalışma. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 9 (9), 193-202.
- Akpınar, Ö., 2015. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda Öğrenim Gören Öğrencilerin Öz-Yeterlik ve Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzlarının İncelenmesi. (Y.Lisans Tezi), Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman.
- Aksu, N., 2015. Lise Öğrencilerinin Akademik Öz Yeterlik, Sosyal İlişki Unsurları İle Suça Eğilimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. (Y.Lisans Tezi), Zirve Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Alabay, E., 2006. İlköğretim okul öncesi öğretmen adaylarının fen ile ilgili öz yeterlik inanç düzeylerinin incelenmesi. Yeditepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2 (1), 30-40.
- Alemdağ, C., Öncü, E. ve Yılmaz A. K., 2014. Beden eğitimi öğretmeni adaylarının akademik motivasyon ve akademik öz-yeterlikleri. Spor Bilimleri Dergisi, 25 (1), 23-35.
- Alemdağ, C., 2015. Beden Eğitimi Öğretmeni Adaylarının Epistemolojik İnançları, Akademik Öz Yeterlikleri ve Öğrenme Yaklaşımları. (Y.Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Alemdağ, S., 2013. Öğretmen Adaylarında Fiziksel Aktiviteye Katılım, Sosyal Görünüş Kaygısı ve Sosyal Öz-Yeterlik İlişkisinin İncelenmesi. (Doktora Tezi), Karadeniz Teknik Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Altuntaş, E.A., Kul, M. ve Karataş İ., 2016. Beden eğitimi öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ile öz yeterlikleri arasındaki ilişki. Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi, 2 (2), 196-215.
- Aşkar, P. ve Umar A., 2001. İlköğretim matematik öğretmenliği öğrencilerinin bilgisayarla ilgili öz-yeterlik algısı. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 21 (21), 1-8.
- Atila, F. ve Dönmez B., 2022. Psikolojik sermaye algıları ölçeği: Bir ölçek geliştirme çalışması. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 23 (1), 515-538.
- Avey, J. B., Luthans, F. ve Youssef C. M., 2010. The additive value of positive psychological capital in predicting work attitudes and behaviors. Journal of Management, 36 (2), 430-452.

- Aydiner, B. B., 2011. Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Amaçlarının Alt Boyutlarının Genel Öz Yeterlik Yaşam Doyumu ve Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. (Y.Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Ayktut, Ç., 2020. Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Akıllı Telefon Kullanım Düzeylerinin Akademik Öz Yeterliğine Etkisi. (Y.Lisans Tezi). On Dokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Samsun.
- Aypay, A., 2010. Genel öz yeterlik ölçeğinin Türkçe'ye uyarlama çalışması. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 11 (2), 113-132.
- Baker, L. ve Wigfield, A. 1999. Dimensions of children's motivation for reading and their relations to reading activity and reading achievement. Reading Research Quarterly, 34(4), 452-477.
- Bandura, A., 1994. Self-efficacy. In V.S. Ramachaudran (Ed.) Encyclopedia of human behaviour. New York: Academic Press.
- Bandura, A., 1997. Self-Efficacy: The Exercise of Control. Freeman, New York.
- Barut, A.İ., 2008. Sporda Batıl Davranış ve Öz Yeterlik İlişkisi. (Y.Lisans Tezi), Mersin Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Biricik, Y.S., 2015. Beden Eğitimi ve Spor Bölümlerinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Akademik Öz Yeterliklerinin İncelenmesi. (Y.Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Bong, M., 2004. Academic motivation in self efficacy, task value, achievement goal orientations, and attributional belief. Journal of Educational Research, 97 (6), 287-297.
- Bouffard-Bouchard, T., Parent, S. ve Parivee S., 1991. Influence of self-efficacy on self regulation and performance among junior and senior high-school age students. International Journal of Behavioral Development, 14, 153-164.
- Britner, S. L. ve Pajares F., 2006. Sources of science self-efficacy beliefs of middle school students. Journal of Research in Science Teaching, 43 (5), 485-499.
- Büyüköztürk, Ş. ve Kılıç Çakmak, E., 2013. Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri. Pegem Akademi, 300 s, Ankara.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş. ve Demirel F., 2012. Bilimsel araştırma yöntemleri. Pegem Akademi, 245 s, Ankara.
- Carmona-Halty, M., Salanova, M., Llorens, S. ve Schaufeli, W., 2019. How psychological capital mediates between study-related positive emotions and academic performance. Journal of Happiness Studies, 20, 605-617.
- Cassidy, S. ve Eachus P., 2002. Developing the Computer User Self-Efficacy (CUSE) scale: Investigating the relationship between computer self-efficacy, gender and experience with computers. Journal of Educational Computing Research, 26 (2), 133-153.
- Caza, B. B. ve Milton L. P., 2012. Resilience At Work: Building Capability In The Face Of Adversity. In K. S. Cameron ve G. M. Spreitzer (Eds), The Oxford Handbook Of Positive Organizational Scholarship, 35-48 S, Oxford University Press.

- Cihan, B. B., 2014. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğretmenlik Bölümünde Öğrenim Gören Öğrencilerin Akademik, Sportif ve Öğretmenlik Öz Yeterlik Algılarının İncelenmesi. (Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Coşkun, G., 2017. Üniversite Öğrencilerinin İngilizce Dersine İlişkin Kaygıları, Tutumları, Öz Yeterlik İnançları ve Dil Öğrenme Stratejilerinin İncelenmesi. (Y.Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Çapa, Y., Çakıroğlu, J. ve Sarıkaya H., 2005. Öğretmen özyeterlik ölçeği Türkçe uyarlamasının geçerlik ve güvenirlik çalışması. Eğitim ve Bilim, 30 (137), 74-81.
- Çelik, D. Y., 2013. Üstün Zekâlı Olan ve Olmayan Öğrencilerin Mükemmeliyetçilik ve Akademik Öz Yeterlikleri Arasındaki İlişki. (Y.Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çetinkaya, T., ve Ulucan, H., 2017. A Study of the Academic Self-Efficacy of Physical Education and Sports Academy Students from the Perspective of Various Variables. International Journal of Recreation and Sports Science, 1(1), 22-29.
- Çetinoğlu, G., 2016. Bursa Birinci Amatör Ligindeki Futbolcuların Öz Yeterlik ve Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi. (Y.Lisans Tezi), Anadolu Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Çimen, İ., 2015. Öğretmenlerin Psikolojik Sermaye Algısına İlişkin Faktörlerin İncelenmesi. (Y.Lisans Tezi), Gaziantep Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Cumming, J., ve Hall, C., 2004. The influence of goal orientation on self-efficacy in exercise. Journal of Applied Social Psychology, 34, 747-763.
- Daryna, I., Svitlana, F., Olha, B., Iryna, K., Victoriia, M., Yevhen, P. ve Sergii T., 2020. Association between competitive anxiety, hardiness, and coping strategies: a study of the national handball team. Journal of Physical Education and Sport, 20 (1), 359-365.
- Datu, J. ve Valdez, A., 2016. Psychological Capital Predicts Academic Engagement and Well-Being in Filipino High School Students. The Asia -Pacific Education Researcher, 25, 399-405.
- Demir, O., Kutlar, A. ve Üzümcü A., 2005. Dış ticaret ve beşeri sermayenin büyümedeki rolü: Türkiye örneği. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9 (1), 180-196.
- Demircioğlu, S., 2014. Örnek Olaya Dayalı Öğrenme Yönteminin Lise Öğrencilerinin Fizik Dersinde Kavramsal Anlamaları ve Öz Yeterlik İnançları Üzerindeki Etkileri. (Y.Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Demirdüzen, H., 2013. Ergenlerin Algılanan Sosyal Destek Düzeyleri İle Duygusal Öz Yeterlik Düzeylerinin İncelenmesi. (Y.Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Demirel, A., 2016. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına Bağlı Kurumlarda ve Ailelerinin Yanında Kalan Ortaokul Öğrencilerinin Türkçe Dersi Öz Yeterlik

- Algılarının Karşılaştırılması. (Y.Lisans Tezi), Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nevşehir.
- Deryahanoğlu, G., Demirdöken, Ç., Canaydın, A. ve Yamaner F., 2019. Spor bilimleri fakültesi öğrencilerin akademik öz yeterlik ve sosyal destek düzeylerinin incelenmesi. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 12 (66), 1307-9581.
- Dever, A., 2010. Spor sosyolojisi. Baslık Yayınları, 286 s, Ankara.
- Ekici, G., 2006. Meslek lisesi öğretmenlerinin öğretmen öz-yeterlik inançları üzerine bir araştırma. Eğitim Araştırmaları, 24, 87-96.
- Ekinci, A., ve Karakuş M., 2011. Okul müdürlerinin sosyal sermaye liderliği davranışlarının öğretmenler arasındaki sosyal sermaye düzeyine etkisi. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 4(4), 527-553.
- Ekşioğlu, Ş.Z., 2012. Kültürel Sermaye ve Ekonomik Kalkınma Arasındaki İlişkinin Girdi Çıktı Analizi ve Fayda Maliyet Analizi Yöntemleri İle Türkiye İçin Değerlendirilmesi. (Y.Lisans Tezi), Kadir Has Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Elliot, A. J. ve Dweck, C.S., 2005. Handbook of competence and motivation. New York: Guilford Press.
- Ertoğan, C., 2017. Sakatlık Geçirmiş Sporcuların Stresle Başa Çıkabilme, Öz Yeterlik İnancı ve Sportif Kendine Güven Durumlarının Değerlendirilmesi. (Y.Lisans Tezi), Anadolu Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Erkuş, A., 2009. Davranış Bilimleri İçin Bilimsel Araştırma Süreci. Seçkin Yayıncılık, 313 S, Ankara
- Eroğlu, O., Yıldırım Y. ve Şahan H., 2017. Spor bilimleri fakültesindeki öğrencilerin akademik öz yeterlik ve akademik güdülenme düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Akdeniz Üniversitesi Örneği. Türkiye Spor Bilimleri Dergisi, 1 (1), 38-47.
- Eryenen, G., 2008. Öğretmen Adaylarının Hedef Yönelimleri, Akademik ve Öğretmenlik Öz Yeterlikleri Arasındaki İlişkiler İle Bu Değişkenlerin Akademik Başarının Yordanmasındaki Rolü. (Y.Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Etiler, İ. E., 2017. Sekiz Haftalık Antrenmanda Sözel Geribildirim, Basketbolda Turnike, Top Sürme, Yaşam Doyumu ve Öz Yeterlik Üzerine Etkisi. (Y.Lisans Tezi), Mersin Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Feltz, D. L. ve Lirgg, C. D., 2001. Self-efficacy beliefs of athletes, teams, and coaches. In R. N. Singer, H. A. Hausenblas, & C. Janelle (Eds.), Handbook of Sport Psychology, New York: John Wiley & Sons.
- Feltz, D. L., Short, S., ve Sullivan, P. 2008. Self-Efficacy in Sport. Research and Strategies for Working with Athletes, Teams, and Coaches. Champaign, IL: Human Kinetics.
- Frank, J. D. (1968). The influence of patients' and therapists' expectations on the outcome of psychotherapy. British journal of medical psychology. 41(4), 349-356.

- Gardner, D. G. ve Pierce J. L., 1998. Self-esteem and self-efficacy within the organizational context: an empirical examination. *Group and Organization Management*, 23 (1), 48-70.
- Goddard, R. D., Hoy, W. K. ve Hoy A. W., 2000. Collective teacher efficacy: Its meaning, measure, and impact on student achievement. *American Educational Research Journal*, 37 (2), 479-507.
- Gooty, J., Gavin, M., Johnson, P. D., Frazier, M. L., ve Snow, D. B. (2009). In the eyes of the beholder: Transformational leadership, positive psychological capital, and performance. *Journal of Leadership & Organizational Studies*, 15(4), 353-367.
- Gore, P.A., 2006. Academic self-efficacy as a predictor of college outcomes: two incremental validity studies. *Journal of Career Assessment*, 14 (1), 92-115.
- Guskey, T. R., 2002. Professional development and teacher change. *Teachers and Teaching*, 8 (3), 381-391.
- Guillen, F. ve Sanchez R., 2009. Competitive anxiety in expert female athletes: sources and intensity of anxiety in national team and first division Spanish basketball players. *Perceptual and Motor Skills*, 109 (2), 407-19.
- Gürten, E., 2011. Probleme dayalı öğrenmenin öğrenme ürünlerine, problem çözme becerilerine, öz-yeterlik algı düzeyine etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40 (40), 221-232.
- Güzel, H., 2017. Lise öğrencilerinin akademik öz yeterlik inanç düzeylerinin internet kullanımı ve bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11, 225-245.
- Hastuti, T. A., Purwanto, S., Kaloka, P. T., ve Tanimoto, H., 2024. Self efficacy analysis of Yogyakarta middle school extracurricular martial arts trainers: gender and coaching license level. *Retos*, 58, 592-597.
- İştar Işıklı, E., 2018. Üniversite öğrencilerinde psikolojik sermaye: düzce ilinde bir alan araştırması. *Ekev Akademi Dergisi*, 22 (73), 333-344.
- İslam, A., 2016. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği İle Sınıf Öğretmenliğinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Akademik Öz-Yeterlik Algılarının Karşılaştırılması (Ordu İli Örneği). (Y.Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Jerusalem, M. ve Schwarzer R., 1981. Fragebogen zur Erfassung von Selbstwirksamkeit. . Berlin: Freie Universitaet, Institut fuer Psychologie.
- Kafkas, M. E., AÇAK, M., Çoban, B. ve Karademir, T., 2010. Beden eğitimi öğretmen adaylarının öz yeterlik algıları ile mesleki kaygıları arasındaki ilişki. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11 (2), 93-111.
- Kalın, G., 2010. İlköğretim Öğrencilerinin Matematik Tutumları, Öz Yeterlikleri, Kaygıları ve Dersteki Başarılarının İncelenmesi. (Y.Lisans Tezi), Başkent Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kar, M. ve Ağır H., 1998. Türkiye’de Beşeri Sermaye ve Ekonomik Büyüme: Nedensellik Testi (Neo-Klasik Büyüme Teorisi). KSÜ Yayınları.

- Karasar, N., 2012. Bilimsel Araştırma Yöntemi. Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.
- Kaya, A., Balay, R. ve Demirci Z., 2014. Ortaöğretimde görev yapan öğretmenlerin psikolojik sermaye düzeylerinin incelenmesi (Şanlıurfa İli Örneği). Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 13 (48), 47-68.
- Kim, M., Perrewé, P. L., Kim, Y.K. ve Kim, A. C. H., 2017. Psychological capital in sport organizations: hope, efficacy, resilience, and optimism among employees in sport (HEROES). European Sport Management Quarterly, 17 (5), 659–680.
- Kim, M., Do Kim, Y., ve Lee, H-W., 2020. It is time to consider athletes' well-being and performance satisfaction: The roles of authentic leadership and psychological capital. Sport Management, 23(5):964-77.
- Koca, C. ve Arslan B., 2010. Kız Çocukları Ve Futbol: Toplumsal Cinsiyet Yaklaşımı. Futbol Eğitim Yayınları, 27 S, İstanbul.
- Koçak, Ç.V., 2020. Athlete self-efficacy scale: Development and psychometric properties. Baltic Journal of Health and Physical Activity, 1(1), 41–54.
- Koçak, F., 2014. Üniversite öğrencilerinin spora yönelik tutumları: bir ölçek geliştirme çalışması. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 12 (1), 59-69.
- Koperski, L. G., 2017. The Moderating Effects of Psychological Capital on the Relationship Between Work-School Facilitation and Work-School Conflict and Student Study Engagement and Performance. (Master Thesis). St. Cloud State University.
- Kumbar, S., 2024. Exploring the relationship between self-efficacy and sports achievement among athletes.IJARIIE, 10 (1), 2395-4396.
- Küçükkılıç, S. ve Öncü E., 2014. Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin bilişötesi öğrenme stratejileri ve akademik öz yeterlikleri. Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi, 5 (2), 13-22.
- Lai, C. P., Hsieh, H. H., Chang, C. M., ve Ni, F. T., 2020. The role of psychological capital in athletic performance and career development of adolescent baseball players in Taiwan. Sustainability, 12(18), 7652.
- Lamont, M. ve Lareau, A., 1988. Cultural capital: allusions, gaps and glissandos in recent theoretical developments. Sociological Theory, 6 (6), 153-168.
- Lee, T. I., Wang, M. Y., Huang, B. R., Hsu, C. Y., ve Chien, C. Y. 2022. Effects of psychological capital and sport anxiety on sport performance in collegiate judo athletes. American Journal of Health Behavior, 46(2), 197-208.
- Liu, J.J. ve Huang, S.Y. 2022 A study on university students' psychological capital and academic performance: Autonomous motivation as the mediator. Open Access Library Journal, 9: e8941.
- Lundberg, C. A., McIntire, D. D. ve Creasman C. T., 2008. Sources of social support and self-efficacy for adult students. Journal of College Counseling, 11(1), 58-72.
- Luthans, F., Luthans, K.W. ve Luthans B.C., 2004. Positive psychological capital: beyond human and social capital. Business Horizons, 47 (1), 45-50.

- Luthans, F., ve Youssef C. M., 2007. Emerging positive organizational behavior. *Journal of Management*, 33(3), 321-349.
- Luthans, F., Avolio, B. J., Avey, J. B. ve Norman S. M., 2007a. Positive psychological capital: measurement and relationship with performance and satisfaction. *Personnel Psychology*, 60 (3), 541-572.
- Luthans, F., Youssef, C. ve Avolio B., 2007b. *Psychological Capital: Developing The Human Competitive Edge*. Oxford university press.
- Luthans, F., Avey, J. B., Clapp-Smith, R., ve Li, W., 2008a. More evidence on the value of Chinese workers' psychological capital: A potentially unlimited competitive resource? *The International Journal of Human Resource Management*, 19(5), 818–827.
- Luthans, F., Avolio, B. J., Norman, S. ve Avey J. B., 2008b. The Mediating Role of Psychological Capital in the Supportive Organizational Climate–Employee Performance Relationship. *Journal of Applied Behavioral Science*, 29 (2008), 219-238.
- Luthans, B. C., Luthans, K., Jensen, S., 2012. The impact of business school students' psychological capital on academic performance. *Journal of Education for Business*, 87(5), 253-259.
- Martens, R., Vealey, R. S. ve Burton D., 1990. *Competitive Anxiety in Sport*. Human Kinetics Publishers, 277 s, Champaign.
- Martínez, I.M., Youssef-Morgan, C.M., Chambel, M.J., Marques-Pinto, M., 2019. Antecedents of academic performance of university students: Academic engagement and psychological capital resources. *Educational Psychology*, 39, 1047-1067.
- Masten, A. S., 2001. Ordinary magic: resilience processes in development. *American Psychologist*, 56 (3), 227–238.
- Meng, Q. ve Zhang Q., 2023. The influence of academic self-efficacy on university students' academic performance: the mediating effect of academic engagement. *Sustainability*, 15 (7), 57-67.
- Millburg S.N., 2009. *The Effects of Environmental Risk Factors on At-Risk Urban High School Students' Academic Self-Efficacy*. (Doctorate Thesis). B.S. Arizona State University.
- Midgley, C. ve Urdan, T. 2001. Academic self-handicapping and achievement goals: A further examination. *Contemporary Educational Psychology*, 26(1), 61-75.
- Mirzeoğlu, D., Akdağ, I. ve Boşnak M., 2007. Beden eğitimi öğretmenlerinin, öğretmen adaylarının, beden eğitimi ve spor yüksekokullarında görev yapan öğretim elemanlarının mesleki yeterlik duygusunun karşılaştırılması. *Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 18(3), 109-125.
- Myers, D. G. ve Dewall C. N., 2015. *Psychology*. Worth Publishers.
- Myers, N. D., Feltz, D. L., Chase, M. A., Reckase, M. D. ve Hancock G. R. 2008. The coaching efficacy scale 11-high school teams. *Educational and Psychological Measurement*, 68 (6), 1059-1076.

- Nelson, D., ve Cooper, C. L., 2007. Positive organizational behavior: Sage Publications Ltd.
- Oktaş, A., 2019. Lise Öğrencilerinde Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutum İle Akademik Öz Yeterlik İlişkisi. (Y.Lisans Tezi). Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sakarya.
- Ortega-Maldonado, A., ve Salanova, M., 2017. Psychological Capital and performance among undergraduate students: The role of meaning-focused coping and satisfaction. *Teaching in Higher Education*, 23, 390-402.
- Özsüer, S., İnal, G., Uyanık, Ö. ve Ergün M., 2011. Afyon Kocatepe Üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin akademik öz yeterlik inanç düzeylerinin incelenmesi. *Afyon Kocatepe Üniversite Sosyal Bilimler Dergisi*, 13 (2), 113-125.
- Pajares, F., 1996. Self-efficacy beliefs in academic settings. *Review of Educational Research*, 66 (4), 543-578.
- Pekdemir, Ü., 2015. Dokuzuncu ve Onuncu Sınıf Öğrencilerinin Matematik Başarıları İle Matematik Kaygıları, Benlik Saygıları, Akademik Öz Yeterlik İnançları ve Otomatik Düşünceleri Arasındaki İlişkiler. (Y.Lisans Tezi), Karadeniz Teknik Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Pekel, A., 2016. Spor Yöneticiliği Bölümünde Öğrenim Gören Öğrencilerin Akademik Öz Yeterlikleri ve Üniversite Yaşam Kalitesi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. (Y.Lisans Tezi), Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Pekmezci, S., 2014. Bilişim Teknolojileri Destekli Kısa Hikayelerin Öğrencilerin Başarıları, Öz Yeterlik Algıları ve Fene Yönelik Tutumlarına Etkisi. (Y.Lisans Tezi), Pamukkale Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Pekrun, R., 2006. Control-value theory of achievement emotions: Assumptions, corollaries, and implications for educational research and practice. *Educational Psychology Review*, 18 (4), 315-341.
- Pérez, M. A. R. 2022. The relationship between academic psychological capital and academic coping stress among university students. *Terapia psicológica*, 40 (2), 279-305.
- Piotrowski, C., Watt, J.D., Armstrong, T., 2010. The interdisciplinary nature of the field of crisis management a call for research collaboration. *Organization Development Journal*, 28 (3), 87-93.
- Polat, E., 2017. Kaygı düzeyi ve akademik öz yeterlik inancının akademik başarı ile ilişkisi. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 15 (1), 1-22.
- Qazi, A. N., Gill S. A. ve Zafar K., 2023. A comparative study between effects coping strategies of Pakistan and Yemen handball players. *Human Nature Journal of Social Sciences*, 4 (1), 276-283.
- Sakarya, Ö., 2013. Ergenlerin Ruhsal Belirtileri İle Duygusal Öz Yeterlik Düzeylerinin İncelenmesi. (Y.Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

- Sandıkçı, M. ve Öncü E., 2013. Beden eğitimi ile diğer alanlardaki öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin yeterlik algıları ve tutumlarının belirlenmesi ve karşılaştırılması. *Pamukkale Spor Bilimleri Dergisi*, 4 (1), 135-151.
- Sarı, İ., 2013. Güreşçilerin Motivasyonu ve Öz Yeterlikleri İle Antrenörlerin Liderlik Davranışlarının İlişkisi. (Doktora Tezi), Kocaeli Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kocaeli.
- Satıcı, S. A., 2013. Üniversite Öğrencilerinin Akademik Öz-Yeterliklerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. (Y.Lisans Tezi), Anadolu Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Savur, N., 2013. Otantik Liderlik ve Çalışanların Psikolojik Sermayeleri Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma. (Y.Lisans Tezi), Afyon Karahisar Üniversitesi. İşletme Anabilim Dalı, Afyon.
- Scheerer, M., 1954. *Handbook of Social Psychology*. Addison-Wesley, 648 s, Cambridge.
- Schunk, D. H., 1982. Effects of effort attributional feedback on children's achievement: self-efficacy analysis. *Journal Of Educational Psychology*, 74 (4), 548-556.
- Schunk, D. H., 1995. Self-Efficacy and Education and Instruction. In J. E. Maddux (Ed.), *Self-Efficacy, Adaptation, and Adjustment: Theory, Research, and Application* (pp. 281-303). New York: Plenum Press.
- Seligman, M. E. P., 1998. *Learned Optimism*. Pocket Books, New York.
- Sirois, F.M., 2004. Procrastination and intentions to perform health behaviors: The role of self efficacy and the consideration of future consequences. *Personality and Individual Differences*, 37 (1), 115-128.
- Spence, J. C., Blanchard, C. M., Clark, M., Plotnikoff, R. C., Storey, K. E. ve McCargar L., 2010. The role of self-efficacy in explaining gender differences in physical activity among adolescents: a multilevel analysis. *Journal Of Physical Activity And Health*, 7 (2), 176-183.
- Stodolsky, S. S., Salk, S. ve Glaessner B., 1991. Student views about learning math and social studies. *American Educational Research Journal*, 28 (1), 89-116.
- Şahin, İ., 2009. Eğitsel internet kullanım özyeterliği inançları ölçeğinin geçerliği ve güvenilirliği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (21), 461-471.
- Şenel, E., 2014. Okul Öncesi Öğretmenlerinde Öz Yeterlik Algısının Tükenmişlik Düzeyini Yordama Gücü (Denizli İli Örneği). (Y.Lisans Tezi), Pamukkale Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Şirin, T., Eratlı Şirin, Y. ve Aydın Ö., 2023. Investigation effects of self-efficacy levels of athletes students on academic achievement by logistic regression. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 6 (1), 64-77.
- Tekeli, Ş. C., 2017. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Adayları İle Diğer Öğretmen Adaylarının Sosyal Görünüş Kaygısı ve Akademik Öz Yeterlik Düzeylerinin Karşılaştırılması. (Y.Lisans Tezi), Bartın Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın.

- Topçuoğlu, N., 2018. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Üniversite Yaşam Kaliteleri İle Akademik Öz Yeterliklerinin İncelenmesi. (Y.Lisans Tezi), Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ağrı.
- Tosunoğlu, E., 2021. Özel yetenekli öğrencilerin öğretiminde dijital tabanlı uygulamalar: son 10 yılda yapılan araştırmalardaki eğilimlerin incelenmesi. *Instructional Technology and Lifelong Learning*, 2 (1), 53-74.
- Tschannen-Moran, M. ve Hoy A. W., 2001. Teacher efficacy: Capturing an elusive construct. *Teaching and Teacher Education*, 17 (7), 783-805.
- Turcan, H. G., 2011. İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Öz Yeterlik Algıları İle İş Doyumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. (Y.Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Türedi, E., 2015. Öz Yeterlik, Benlik Saygısı ve Atılganlık Düzeyi İlişkisi: Cinsiyet ve Deneyim Süresi Açısından Resmi Okul ve Özel Okul Öğretmenleri Üzerine Bir Araştırma. (Y.Lisans Tezi), Toros Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Türkecul, K. ve Sarıkabak M., 2019. Beden eğitimi ve spor öğretmeni adaylarının duygusal zekâ düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5 (1), 52-69.
- Usher, E. L. ve Pajares F., 2008. Sources of self-efficacy in school: Critical review of the literature and future directions. *Review of Educational Research*, 78 (4), 751-796.
- Uslu, T., 2018. Üniversite Öğrencilerinin Liderlik, Akademik Öz Yeterlik ve Okula Yabancılaşma Algıları (Erzincan Üniversitesi Örneği). (Doktora Tezi). İnönü Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Ünlü, H., 2008. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Yeterlikleri ve Sınıf Yönetimi Davranışları.. (Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Walumbwa, F. O., Luthans, F., Avey, J. B. ve Oke A., 2011. Authentically leading groups: the mediating role of collective psychological capital and trust. *Journal of Organizational Behaviour*, 32 (1), 4-24.
- Wundt, W., 1912. In G.S. Hall (Ed.). *Founders of modern psychology* (pp. 311–458). D Appleton & Company.
- Yağcı, U. ve Aksoy V., 2015. Müzik öğretmeni adaylarının akademik öz yeterlikleriyle öğretmenlik öz yeterlikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1 (33), 84-104.
- Yazıcı, Ö.F., 2022. Sporcu Öz Yeterliği ve Bazı Faktörlerle Olan İlişkisi. *Spor Bilimleri IV*, Editör Z.F. Dinç. Akademisyen Kitabevi, s. 545–560.
- Yıldırım, S., 2018. Psikoloji Yüksek Lisans Öğrencilerinin Öz Yeterlik Algıları İle Benlik Saygılarının Değerlendirilmesi. (Y.Lisans Tezi), Üsküdar Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Yılmaz, G., Yılmaz, B. ve Türk N., 2010. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin mesleklerine ilişkin öz yeterlik düzeylerinin incelenmesi (Nevşehir İli Örneği). Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi, 12 (2), 85-90.
- Yılmaz, M., Gürçay, D. ve Ekici G., 2007. Akademik Özyeterlik Ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 33, 253-259.
- Yurt, İ., 2021. Çalışanın Sahip Olduğu Pozitif Psikolojik Sermayenin Hizmet İnovasyonu Performansına ve Örgütsel Muhalefete Etkisi: Turizm Alanında Bir Uygulama. (Doktora Tezi), Karabük Üniversitesi. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Karabük.
- Zhao, Z. ve Hou J., 2009. The study on psychological capital development on intreprenurial team. International Journal of Psychological Studies, 1 (2), 35- 40.
- Zimmerman, B. J., 1995. Self-Efficacy and Educational Development. In A. Bandura (Ed.), Self-Efficacy in Changing Societies (pp. 202-231). New York, NY: Cambridge University Press.

EKLER

Ek 1. Etik Kurul İzni

Evrak Tarih ve Sayısı: 02.01.2023-246268

T.C.
TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : E-91742949-044-246268
Konu : Etik Kurul Kararı (Ebru ALİMOĞLU
BAYKAL)

02.01.2023

Sayın Dr. Öğr. Üyesi Ömer Faruk YAZICI
Öğretim Üyesi

Enstitümüz Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Ebru ALİMOĞLU BAYKAL' a ait Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurul Kararı yazımız ekinde gönderilmiştir. Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Mehmet GÜNEŞ
Enstitü Müdürü

Ek:1 Sayfa

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

[Redacted signature area]

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Ek 2. Kişisel Bilgi Formu

Ölçekler (Akademik Öz-Yeterlik, Sporcu Öz-Yeterlik, Psikolojik Sermaye)

Sevgili Katılımcılar;

Bu anket formu, akademik öz yeterlik, sporcu öz yeterliği ve psikolojik sermaye ile ilgili bir takım bilgiler elde edilmesi amacıyla hazırlanmıştır. Anket sonuçları yalnızca bu konudaki düşüncelerinizi belirlemek için kullanılacaktır. Kişisel amaçlar için anket sonuçlarından yararlanılmayacağından isim yazmanıza gerek yoktur. Bu nedenle istenilen bilgileri içtenlikle cevaplamanız, araştırmanın sağlıklı sonuç vermesi açısından oldukça önemlidir.

Yardım ve katkılarınız için teşekkür ederim.

Yüksek Lisans Öğrencisi
Ebru BAYKAL ALİMOĞLU

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

1. Cinsiyetiniz ☐ Kadın ☐ Erkek
2. Yaşınız
3. Üniversiteniz?
4. Bölümünüz ☐ Öğretmenlik ☐ Antrenörlük ☐ Yöneticilik ☐
- Rekreasyon
5. Sınıfınız ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4
6. Lisanslı sporcu olma durumu ☐ Evet ☐ Hayır
7. Spor yılı/süresi
8. Yapmış-yapıyor oldunuz spor türü: ☐ Bireysel sporlar ☐ Takım sporları
9. Gelir durumunuzu nasıl değerlendiriyorsunuz? ☐ Gelirim giderimden az
☐ Gelirim giderimle eşit
☐ Gelirim giderimden fazla

Ek 3. Sporcu Öz-Yeterlik Ölçeği

Sporcu öz yeterliklerinize ilişkin inanç düzeyinizi aşağıdaki ifadeler doğrultusunda işaretleyiniz. Sporcu olarak:	Katılmıyorum	Az Katılıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Çok Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
	1	2	3	4	5
1.Spor dalımın gerektirdiği fiziksel uygunluğa sahibim.					
2.Spor dalımın gerektirdiği motor becerilere sahibim.					
3.Spor dalımın gerektirdiği teknik becerilere sahibim.					
4.Karşılaşmada/yarışmada bireysel ve takım taktiklerini başarıyla uygulayım.					
5.Kendimi motive ederim.					
6.Takım arkadaşlarımla motive olmalarına yardımcı olurum.					
7.Üzerimde baskı oluşturan zorluklar ile başa çıkarım.					
8.Duygularımı kontrol ederim.					
9.Sağlığımı korumaya özen gösteririm.					
10.Performans hedeflerime ulaşmak için özverili çalışırım.					
11.Performansımı olumsuz etkilememesi için yaşamımı düzenlerim.					
12.Performansımı korumak için sezon içinde ve sezon dışında bireysel antrenman yaparım.					
13.Spor alanındaki paydaşlarımla etkili işbirliği yaparak uyum içinde çalışırım.					
14.Sportif erdeme (fair play) uygun davranırım.					
15.Öz güvenim yüksektir.					
16.Karşılaşmada/yarışmada sorumluluk alırım.					

Ek 4. Psikolojik Sermaye Algıları Ölçeği

	<i>Aşağıdaki ifadeleri dikkatlice okuyarak katılma derecenizi, her bir ifadenin karşısında yer alan derecelendirme seçeneklerinden uygun olanını (X) işareti koyarak belirtiniz. Lütfen hiçbir ifadeyi boş bırakmayınız.</i>	Beni hiç tanımlamıyor	Beni az tanımlıyor	Beni orta derecede tanımlıyor	Beni iyi tanımlıyor	Beni çok iyi tanımlıyor
1	Kendine güvenen bir insan olduğumu düşünürüm.					
2	Bir görevin üstesinden gelmek için gerekirse daha fazla çalışırım.					
3	Bir topluluk karşısında konuşurken kendimden emin olurum					
4	Beni zorlayan işlerde kimden yardım alacağımı bilirim.					
5	Amacıma ulaşmak için bir yol seçerim.					
6	Belirlediğim yolda ilerleyecek yeteneğim vardır.					
7	Yaşadığım problemlerin beni olgunlaştıracığına inanırım.					
8	Geleceğimin ümit verici olduğunu hissederim.					
9	Zorlukların üstesinden gelirim.					
10	Stresle başa çıkabilirim.					
11	Çevredeki olumsuzluklarla mücadele edebilirim.					
12	Çevremdeki bir sorun için yapıcı katkılar sağlarım.					
13	Benim için aşılamayacak sorun yoktur.					
14	Olaylara "her işte bir hayır vardır" düşüncesi ile yaklaşırım					
15	Yaşadığım olaylara iyi tarafından bakarım.					
16	Hayat dolu bir insanım.					
17	Yaşamımdan memnunum.					

Ek 5. Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği

AÖY		Bana Hiç Uymuyor	Bana Çok Az Uyuyor	Bana Uyuyor	Bana Tamamen Uyuyor
Her bir ifadeyi dikkatli bir şekilde okuduktan sonra, bunun size ne derece uygun olup olmadığını ifadenin yanındaki kutucukları işaretleyerek belirtiniz. Lütfen her ifadeyi bir kez işaretleyiniz ve cevaplanmamış hiçbir ifade bırakmayınız.					
1	Üniversite öğrenimimde her zaman yapılması gereken işleri başarabilecek durumdayım.				
2	Yeterince hazırlandığım zaman sınavlarda daima yüksek başarı elde ederim.				
3	İyi not almak için ne yapmam gerektiğini çok iyi biliyorum.				
4	Bir yazılı sınav çok zor olsa bile, onu başaracağımı biliyorum.				
5	Başarısız olacağım herhangi bir sınav düşünmüyorum.				
6	Sınav ortamlarında rahat bir tavır sergilerim, çünkü zekâma güveniyorum.				
7	Sınavlara hazırlanırken öğrenmem gereken konularla nasıl başa çıkmam gerektiğini genellikle bilemem.				
Lütfen arka sayfaya geçiniz >>>					

ÖZGEÇMİŞ

